

2013

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΣΕ
ΠΕΡΙΟΔΙΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ, ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΖΑΡΡΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ ,ΑΜ107/08

ΚΑΤΣΟΥΡΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ,ΑΜ026/08

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘ. ΜΠΟΣΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

vasiliki katsouri
Grizli777
1/1/2013

**ΘΕΜΑ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ, ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ**

Αφιερώνεται:

Στις οικογένειές μας
που μας στήριξαν σε όλη τη διάρκεια
των φοιτητικών μας χρόνων και
συγγραφές της πτυχιακής εργασίας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μέσα από τις επόμενες γραμμές θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ειλικρινείς μας ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτρια κ. Μπόσκου Γεωργία που συνέβαλε με τη βοήθεια της στην επιτυχή ολοκλήρωση της πτυχιακής μας εργασίας.

Θα θέλαμε λοιπόν να ευχαριστήσουμε το εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, τους υπόλοιπους καθηγητές του τμήματος καθώς τους φίλους και τους συμφοιτητές μας για τις γνώσεις και τις πλούσιες εμπειρίες που αποκομίσαμε τα τέσσερα χρόνια της φοιτητικής μας δραστηριότητας.

Πάνω από όλους θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας στις οικογένειες μας για την ενθάρρυνση, ηθική συμπαράσταση και οικονομική υποστήριξη που μου προσέφεραν όλα τα χρόνια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Ως έννοια η ελεγκτική διακρίνεται για το εύρος και το υψηλό επίπεδο υπηρεσιών που προσφέρει. Η βασικότερη διάκριση της ελεγκτικής είναι σε Εσωτερική, Εξωτερική και Κρατική Ελεγκτική. Σκοπός λοιπόν της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η ανάπτυξη ενός θεωρητικού πλαισίου για την έννοια του ελέγχου και συγκεκριμένα του Εσωτερικού Ελέγχου σε περιόδους Δημοσιονομικής Εξυγίανσης και Δημοσιονομικής Προσαρμογής.

Είναι φανερό ότι σε περιόδους έντονης οικονομικής ύφεσης, το κράτος σκληραίνει όλο και περισσότερο αναζητώντας περισσότερα έσοδα, ενώ οι πολίτες βρίσκονται να παρανομούν όλο και περισσότερο προσπαθώντας να διατηρήσουν τους εαυτούς τους σε παρόμοιο επίπεδο διαβίωσης. Για αυτόν λοιπόν τον λόγο κληθήκαμε και μείς να ολοκληρώσουμε την πτυχιακή μας εργασία με σκοπό να αναφέρουμε και να επισημάνουμε τον ρόλο που καλείται να παίζει ένας ελεγκτής σε μία περίοδο οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα όλοι γνωρίζουμε ότι τα τελευταία χρόνια η ελληνική κοινότητα αντιμετωπίζει μια μεγάλης έντασης οικονομική κρίση. Το ΔΝΤ και η ΕΕ έσπευσε να βοηθήσει την Ελλάδα με όσο τον δυνατό αποτελεσματικότερους τρόπους, κάνοντας δηλαδή περισσότερους και εκτενέστερους ελέγχους στον τραπεζικό τομέα, στον δημόσιο πλούτο και σε όλες τις επιχειρήσεις.

Με τον καθοριστικό ρόλο ο ελεγκτής καλείται να διορθώσει και να προβάλει την ορθή παρουσίαση της χρηματοοικονομικής θέσης και των Αποτελεσμάτων Χρήσεως της εξεταζόμενης οικονομικής μονάδας, δηλαδή η περιουσιακή και κεφαλαιακή διάρθρωση της μονάδας. Ύστερα από την εκτεταμένη αυτή έρευνα, προκύπτει ότι ο εσωτερικός έλεγχος τόσο των επιχειρήσεων όσο και στον Δημόσιο τομέα θεωρείται από ερευνητές, πανεπιστημιακούς και «ανθρώπους της αγοράς» το αποτελεσματικότερο μέσο των επιχειρηματιών και του δημοσίου για την προάσπιση των περιουσιακών τους στοιχείων και των εσόδων τους.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ελεγκτική, Εσωτερικός Έλεγχος, Εξωτερικός Έλεγχος, Δημοσιονομική Εξυγίανση, Δημοσιονομική Προσαρμογή, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο, Έλεγχος του Δημοσίου Πλούτου, Ελεγκτικά Πρότυπα, Εταιρική Διακυβέρνηση, Απάτη, Σκάνδαλο ENRON και WOEDCOM.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I.	ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	3
II.	ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
III.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	5

Κεφάλαιο 1 «Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ»

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ.....	10
2	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	10
3	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ – ΕΛΕΓΧΟΥ.....	12
	3.1	ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ.....13
	3.2	ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ- ΑΡΧΕΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ.....14
	3.3	ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ.....15
	3.4	Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ.....15
4	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ.....	16
5	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	16
6	ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	17
	6.1	ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ.....17
	6.2	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ.....17
	6.3	ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ.....17-18
7	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	18
	7.1	ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΑΤΟΜΟ.....18
	7.2	ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΤΑΣΗ.....19
	7.3	ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ ΣΚΟΠΟ.....19
	7.4	ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ.....20
	7.5	ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΟ.....20-21

Κεφάλαιο 2 «ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ»

1	ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	23
2	ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	24
3	ΣΚΟΠΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	26
4	ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	27
5	ΕΙΔΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	27
	5.1 ΕΛΕΓΧΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	27
	5.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ.....	27-28
	5.3 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ.....	28
	5.4 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ.....	28
6	ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	28
7	Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗ ΤΟΥ.....	29
8	ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	30
9	ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	31
	9.1 ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ.....	31
	9.2 ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΣ Ή ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.....	31
	9.3 ΚΑΘΕΤΟΣ Ή ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.....	32
10	ΣΚΟΠΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	32
11	ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	33
12	ΔΙΚΡΙΣΕΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	33
	12.1 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ.....	33
	12.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ.....	34
	12.3 ΕΛΕΓΧΟΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	34
	12.4 ΕΛΕΓΧΟΙ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ.....	35
	12.5 ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ.....	35

13 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	35
---	----

Κεφάλαιο 3 «Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ»

1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	39
2. Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ	40
3. ΤΑ ΒΑΘΥΤΕΡΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	41
4. ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.....	42
5. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ.....	44
6. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	44
7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	45
ΤΟ ΜΠΔΣ ΩΣ ΒΑΣΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.....	45-46
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΠΔΣ.....	46-47
8. Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	47
9. ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ.....	49
10. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ.....	49
11. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ, Η ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ.....	51
12. ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΕ ΜΝΗΜΟΝΙΑΚΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ.....	51

Κεφάλαιο 4 «Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ»

1	Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ.....	54
2	ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ.....	54
3	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ.....	55
4	Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	59
5	ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΠΛΟΥΤΟ.....	59
	5.1 ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ.....	61
6	ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ.....	62
7	ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	63
8	10ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	65
9	ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ.....	66
10	ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ.....	68
	10.1 ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ.....	68
	10.2 ΔΙΕΘΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ.....	69

Κεφάλαιο 5 «Η ΑΠΑΤΗ»

1	Η ΑΠΑΤΗ	73
2	ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ.....	74
3	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.....	75
4	ΚΙΝΗΤΡΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ.....	76

4.1 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ.....76

4.2 ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ.....77

Κεφάλαιο 6 «ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

1. Ο ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ SARBANES- OXLEY.....	80
2. ΤΟ ΜΑΓΕΙΡΕΜΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ.....	81
3. ΣΚΑΝΔΑΛΟ WORDCOM.....	81
4. ΣΚΑΝΔΑΛΟ ENRON.....	83

Κεφάλαιο 7 «ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ»

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	86
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	88

Εισαγωγή στην Ελεγκτική

Μέσα στην πολύπλοκη και ραγδαίως εξελισσόμενη σημερινή οικονομική πραγματικότητα ο έλεγχος αποκτά μια συνεχώς αυξανόμενη σημασία. Ο έλεγχος των μονάδων, που συγκεντρώνουν συνήθως αξιόλογο πλούτο, ο οποίος είναι κτήμα ενός ευρύτερου φάσματος κοινωνικών τάξεων καθίσταται σήμερα όλο και πιο επιτακτικός. Ο πειρασμός για ατασθαλίες, καταχρήσεις, απόκρυψη στοιχείων και άλλες διαχειριστικές ανωμαλίες, προκειμένου να προσποριστούν διάφορα άτομα οικονομικά ωφέλει, είναι μεγάλος. Παράλληλα, η ανάγκη για να διασαφηνιστούν πλήρως οι δραστηριότητες της επιχείρησης, επιβάλλει τον έλεγχο από τους Ορκωτούς Λογιστές και μάλιστα μέσα από τις νέες κατευθυντήριες γραμμές που χαράζονται πάνω στα Διεθνή Πρότυπα Ελεγκτικής. Φυσικά μεγάλη σημασία πρέπει να δώσουμε στον ακριβή καθορισμό των κριτηρίων μέσα από τα οποία ασκείται έλεγχος, ανάλογα βέβαια με το συγκεκριμένο περιβάλλον της κάθε επιχείρησης και τη «φιλοσοφία» που οριοθετεί την έκταση και το βάθος του κάθε συγκεκριμένου ελέγχου. Δεν θα πρέπει επίσης να αγνοηθεί και η ευθύνη που απορρέει από την υπογραφή των εκθέσεων ελέγχου, καθώς και η επιλογή των κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων, πάνω στα οποία θα στηριχθεί ο έλεγχος, συνήθως μέσα από τη χρήση μεθόδων στατιστικής δειγματοληψίας και διερεύνηση των δυνατοτήτων για ηλεκτρονική επεξεργασία των διαφόρων δεδομένων.

Προσδιορισμός της έννοιας του ελέγχου

Για να είναι χρήσιμη μια οριοθέτηση της Ελεγκτικής πρέπει να είναι απλή αλλά ταυτόχρονα και αρκετά περιεκτική έτσι ώστε να επιτρέπει την αναλυτική συζήτηση των ουσιαστικών της εννοιολογικών στοιχείων.

Ελεγκτική ορίζεται ως «το σύνολο των αρχών, κανόνων και ενεργειών δια των οποίων, απορρέουσων από βαθειά γνώσιν της οικονομικής των Εκμεταλλεύσεων, της Λογιστικής και του Δικαίου (Εμπορικού, Αστικού, και Φορολογικού) διενεργείται η εξέλεγχξης εμπορικών βιβλίων, οικονομικών καταστάσεων, λογιστικών και συναφών στοιχείων.»(καθηγητής Μ. Τσιμάρας Χ.:1956).

Ένας επαγγελματίας ελεγκτής λογιστής και ένας εκ των πρώτων συμβούλων του Σώματος Ορκωτών Λογιστών της χώρας μας καθορίζει ως αντικείμενο της Ελεγκτικής τον έλεγχο, δηλαδή την “εξέταση των βιβλίων μιας οικονομικής μονάδος, των δικαιολογητικών εγγράφων, των αποδεικνυόντων την αλήθεια, ακρίβεια και νομιμότητα των εν αυτοίς εγγράφων, η ζήτησις των απαιτούμενων πληροφοριών, ως και η διενέργεια δοκιμαστικών επαληθεύσεων”(Ο MATTINGLY X.:1963).

Και οι δύο πιο πάνω ορισμοί είναι έντονα επηρεασμένοι από τις περί Ελεγκτικής αντιλήψεις της εποχής τους. Η πιο πάνω εννοιολογική οριοθέτηση περιορίζεται στα όρια του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων. Έτσι, οι δύο ορισμοί δίδουν ιδιαίτερη έμφαση στις αρχές και τη διαδικασία που χρησιμοποιείται για να διακριβωθεί κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν ακριβοδίκαια την πραγματική εικόνα της επιχείρησης.

Η Ελεγκτική όμως αποτελεί ένα δυναμικά εξελισσόμενο κλάδο και η οριοθέτηση της είναι προτιμότερο να γίνει με βάση τις βασικές έννοιες της Ελεγκτικής Θεωρίας παρά με βάση τις αντιλήψεις μιας συγκεκριμένης εποχής που διαμορφώθηκαν από την μακροχρόνια πρακτική των Ελέγχων.

Η Ελεγκτική ορίζεται «ως τον κλάδο εκείνο της οικονομικής των επιχειρήσεων και εκμεταλλεύσεων που πραγματεύεται τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋποθέσεις για τη διενέργεια ελέγχου σε κάθε οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας» (Ο Meigs, Walter B. X.:1984).

Πιο πρόσφατα η ελεγκτική ορίζεται ως ο ξεχωριστός κλάδος των οικονομικών-διοικητικών επιστημών που πραγματεύεται τους όρους και τις προϋποθέσεις για την διενέργεια του ελέγχου σε κάθε οικονομική μονάδα με στόχο την διαφύλαξη των οικονομικών πόρων, καθώς και την ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.(Παπαστάθης X.:2003)

Είναι ο κλάδος της οικονομικής των επιχειρήσεων που πραγματεύεται τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋποθέσεις για τη διενέργεια ελέγχου σε κάθε οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας. Σε αυτά τα πλαίσια η ελεγκτική χαρακτηρίζεται ως

επιστήμη γιατί μέσα από τη διερεύνηση παρέχει συνεχώς καινούργια γνώση (Ρογδάκη, 2004).

Εν κατακλείδι, Ελεγκτική ή Έλεγχος, «ονομάζεται η διαδικασία κατά την οποία διαπιστώνεται η ορθή ή μη παρουσίαση της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων μιας οικονομικής μονάδας στις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις, σύμφωνα με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές (Εξωτερικός Έλεγχος) ή της λειτουργίας της μονάδας σύμφωνα με την προκαθορισμένη διοικητική πολιτική (Εσωτερικός Έλεγχος). Ο Έλεγχος είναι απαραίτητος για τη διαπίστωση λαθών με ή χωρίς πρόθεση στις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης και προσδίδει αξιοπιστία σε αυτές» (Κάντζο Χ.:2006).

Ιστορική εξέλιξη της Ελεγκτικής- Ελέγχου

Σε πολλά εγχειρίδια βρίσκουμε πρωτότυπους τρόπους λογιστικής και ελεγκτικής στους προϊστορικούς χρόνους. Το γράψιμο πάνω στους βράχους και η επανασύνδεση τεμαχισμένων ξύλων ή βράχων είναι από τα πιο συνηθισμένα. Τα πρώτα όμως ιστορικά αποδεδειγμένα ίχνη ύπαρξης λογιστών και ελεγκτών τα βρίσκουμε στην εποχή των Σουμερίων το 4.000 π.χ. Από τις πλάκες, στις οποίες είναι γραμμένος ο κώδικας του Hammourabi, μπορούμε να δούμε ότι στους Σουμερίους δεν υπήρχαν μόνο εμπορικοί και κοινωνικοί νόμοι, αλλά υπήρχε επίσης και η υποχρέωση τήρησης ενός λογιστικού σχεδίου, καθώς και οι λεπτομέρειες πάνω στο λογιστικό χειρισμό ορισμένων συναλλαγών.

Ο μεγάλος όγκος των συναλλαγών έλλειψης στοιχειώδους οργάνωσης, η έλλειψη χρηστής διαχείρισης των οικονομικών πόρων και μέσων στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, η κατάχρηση άσκησης διοίκησης και εξουσίας, η μη καταβολή των οικονομικών-φορολογικών υποχρεώσεων προς το κράτος καθώς και η μη ανταπόκριση της πολιτείας στις υποχρεώσεις έναντι των πολιτών της, τα φαινόμενα της διαφθοράς, των κλοπών, ατασθαλιών, οι άσκοπες και αλόγιστες σπατάλες, καθώς η έλλειψη σεβασμού στο φυσικό περιβάλλον και η κατασπατάληση του πλούτου αυτού δεν είναι φαινόμενα των καιρών μας. Έχουν τις ρίζες τους πολύ παλιά, από τη συγκρότηση ήδη της πρώτης ανθρώπινης κοινωνίας από τους αρχαίους ακόμα χρόνους, πράγμα που ανάγκασε τους τότε άρχοντες, να λάβουν μέτρα με τη θέσπιση

μηχανισμών ελέγχου, προκειμένου να πατάξουν τα φαινόμενα αυτά.

Ο «Γραμματέας», ο οποίος έγραφε αυτές τις συναλλαγές πάνω στις πλάκες και τις νομιμοποιούσε με την υπογραφή του ήταν ο «Ορκωτός Λογιστής» ή «Εξωτερικός Ελεγκτής» της εποχής του. Στην Αρχαία Αίγυπτο οι ελεγκτές που ονομάζονταν «Επιστάτες», είχαν σαν κύριο έργο τους τον έλεγχο της συγκομιδής των σιτηρών που ήταν το κύριο έσοδο και η φορολογητέα ύλη της χώρας αυτής. Σκοπός της πιο κάτω ιστορικής αναφοράς είναι να τονισθεί η σπουδαιότητα που έχει ο θεσμός του ελέγχου 5 χιλιετηρίδες και πως το επάγγελμα του ελεγκτή δεν είναι κάτι το πρωτόγνωρο για τη Ελλάδα.

1.Αρχαίους χρόνους

Η αναγκαιότητα του ελέγχου, το περιεχόμενου αυτού και οι φορείς ελέγχου, δεν είναι νέα στην ελληνική έννομη τάξη. Οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι, όπως ο Σωκράτης, ο Αριστοτέλης, ο Πλάτων, στα προβλήματα του δικαίου, της λειτουργίας της πολιτείας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισεως, χάραξαν βασικές κατευθύνσεις οι οποίες με τη δυναμική τους μορφή διατηρούν την επικαιρότητα τους και επηρεάζουν την πορεία της ανθρωπότητας στους τομείς αυτούς.

A) Ο Κλεισθένης (6ος αι. Π.Χ.) περιέλαβε το 510 Π.Χ. την αρχή των δέκα “Αποδεκτών” και παράλληλα προέβλεψε την ανάθεση του ελέγχου των διαχειριζομένων τα δημόσια έσοδα σε δέκα βουλευτές. Ανεξάρτητα όμως από τον έλεγχο της βουλής, ενεργείτο έλεγχος και από ανεξάρτητο σώμα, από δέκα “Αρχοντες-Λογιστές”, οι οποίοι είχαν την έδρα τους σε ίδια αρχεία (ελεγκτικά γραφεία) και κληρώνονταν από τη Βουλή των Πεντακοσίων. Αυτοί βοηθούν στο έργο τους από δέκα “Ευθύνους” και δέκα “Παρέδρους” και έτσι συγκροτούνταν ένα ανώτατο ανεξάρτητο ελεγκτικό σώμα από 30 μέλη. Δικαίως το ελεγκτικό αυτό σώμα θεωρείτο η πρώτη μορφή και ο πρόδρομος των σημερινών ελεγκτικών ιδρυμάτων.

B) Ο Σωκράτης (470-400 Π.Χ.) στους διαλόγους του μιλάει για επιχειρηματικούς κινδύνους. Κάνει λόγο για ειδικούς κινδύνους, για αντικειμενικές και υποκειμενικές εκτιμήσεις του κινδύνου, όπως επίσης για πολυδιάστατους και δυναμικούς κινδύνους.

Γ) Ο Αριστοτέλης (384-323 Π.Χ.) στα “Πολιτικά” αναφέρει, ότι προς αποφυγή καταχρήσεων πρέπει η λογοδοσία να γίνεται “παρόντων πάντων πολιτών”, δηλαδή δημόσια, προφανώς για να ενημερώνονται οι πολίτες και να αξιολογούν τη συμπεριφορά όλων, των κριτών, των αρχόντων και των άλλων λειτουργών, στη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη «Ο έλεγχος των δημοσίων δαπανών αποτελεί “βασική αρχή της δημοκρατίας”, γιατί αποτελεί φραγμό στην κατάχρηση της εξουσίας».

Στο κράτος των Αθηνών ο Έλεγχος εμφανίζεται με τη ψήφιση του νόμου «περί συστήματος ελέγχου των δημοσίων οικονομικών» το 300 Π.Χ. Με αυτό το νόμο ιδρύθηκε το «Σώμα» ή αλλιώς το «Συνέδριο Αναθεωρητών», το οποίο είχε δέκα μέλη τους «Εύθηνους» με κύριο έργο τους τον έλεγχο της διαχείρισης των δημοσίων χρημάτων και των αρχόντων που αποχωρούσαν από το αξίωμά τους. Αλλά και στην υπόλοιπη αρχαία Ελλάδα υπήρχαν ελεγκτές με διάφορες ονομασίες, όπως «Εξεταστές», «Συνήγοροι», ή «Δοκιμαστές».

2. Μεσαίωνας -Αρχές Αναγέννησης

Στα τέλη του μεσαίωνα αρχές της αναγέννησης, στην πατρίδα της λογιστικής την Ιταλία βρίσκουμε ίχνη μεθοδικότερου ελέγχου. Στις αρχές του 13ου αιώνα η Πίζα της Ιταλίας είχε τον επίσημο Ελεγκτή της. Με την λογιστική την εποχή αυτή, για ελεγκτικούς λόγους, ασχολούνταν δύο διαφορετικά πρόσωπα. Αντίστοιχη διαδικασία βρίσκουμε και στην Αγγλία στο υπουργείο οικονομικών, όπου ένα πρώτο κατάστιχο κρατούσε ο θησαυροφύλακας, ένα δεύτερο ο γραμματέας καγκελαρίας και ένα τρίτο κάποιος αντιπρόσωπος του Βασιλιά. Εδώ λοιπόν, συναντούμε, όπως θα λέγαμε σήμερα, μια μορφή καθαρά Εσωτερικού Ελέγχου.

Ο όρος Ελεγκτές πρωτοεμφανίζεται στη Μεγάλη Βρετανία το 1825 σε σχετικό διάταγμα του Εδουάρδου Α, το οποίο όριζε ότι όλοι οι διαχειριστές του δημόσιου χρήματος θα ελέγχονταν από τους Auditors. Όλοι οι υπηρέτες του Βασιλέως, θαλαμηπόλοι, διοικητές, ταμίες και οι υπόλοιποι εισπράκτορες έπρεπε να τηρούν κανονικούς λογαριασμούς, όσοι δε από αυτούς κατά τη μαρτυρία των Εσωτερικών Ελεγκτών γίνονταν καταχραστές οδηγούνταν στη φυλακή.

Η πρώτη ένωση επαγγελματικών Ελεγκτών δημιουργήθηκε το 1581 στη Βενετία ,με τίτλο “ Coliegio dei Raxonati”. Ήταν κρατικός θεσμός που απέκτησε γρήγορα μεγάλη επιρροή και ρύθμιζε με αυστηρό τρόπο τις δραστηριότητες των μελών του.

3.Μετά την Αναγέννηση

Οι ιδέες των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων όπως του Αριστοτέλη, του Πλάτωνα και του Σωκράτη, περί χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, δεν άφησαν ανεπηρέαστους μεγάλους ηγέτες πριν τη αναγέννηση κατά και μετά την περίοδο αυτή.

Στα τέλη του 17ου αιώνα, βλέπουμε να ιδρύεται στη Γαλλία το 1807 από τον Ναπολέοντα, το Ελεγκτικό Συνέδριο του Παρισιού, όπου ένας Ελεγκτής είχε ως καθήκον την επαλήθευση όλων των λογαριασμών και των υπολογισμών, επρόκειτο για έναν Εσωτερικό Ελεγκτή.

Στην Αγγλία, όπου ξεκίνησε ο Νεότερος Λογιστικός Έλεγχος (Public Accountancy) και οι πρώτοι Ορκωτοί Λογιστές από τις αρχές του 19ου αιώνα, ο Λογιστικός Έλεγχος απέκτησε μεγάλη σπουδαιότητα καθώς διενεργούντο από ειδικούς επαγγελματίες ελεγκτές. Στην ανάπτυξη που συνέβαλε αποφασιστικά, κυρίως η ραγδαία ανάπτυξη της Βιομηχανίας του 19ου αιώνα.

Επίσης και άλλες χώρες, όπως η Αμερική, ο Καναδάς, η Γερμανία, στις ίδιες χρονικές περιόδους μιμήθηκαν τις επαγγελματικές οργανώσεις των Άγγλων. Σήμερα οι πιο πάνω χώρες αλλά και άλλες έχουν αναπτυγμένο το θεσμό του Εσωτερικού Ελέγχου στο ίδιο επίπεδο με αυτό της Αγγλίας.

4.Η Ελεγκτική στην Ελλάδα σήμερα

Το ελεγκτικό έργο στην Ελληνική οικονομική σκηνή καταγράφεται με το νόμο (Π.Δ. 226/1992), όπου καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο οι ελεγκτικές εταιρείες εξετάζουν το κατά πόσο οι ελεγχθέντες λογιστικές καταστάσεις εμφανίζουν «Ακριβοδίκαια» (fairly) την πραγματική οικονομική κατάσταση της επιχείρησης.

Αν και ο σκοπός της ελεγκτικής εργασίας έχει μετατοπιστεί σήμερα από τον εντοπισμό της απάτης στην διαπίστωση της ορθής διατύπωσης των λογιστικών εγγράφων, η ύπαρξη απάτης, δόλου και αμέλειας δεν μπορεί να μην κατέχουν κυρίαρχη θέση στην ελεγκτική εργασία, και αυτό συμβαίνει διότι ζούμε μέσα σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Λογιστική έναντι Ελεγκτικής

Η Λογιστική και η Ελεγκτική συνδέονται μεταξύ τους αλλά αποτελούν ξεχωριστά γνωστικά πεδία, με την λογιστική όμως να θεωρείται απαραίτητη γνώση για την ελεγκτική.

Η λογιστική είναι μια δημιουργική διαδικασία και είναι απαραίτητη για την δημιουργία χρήσιμων πληροφοριών μέσα στην επιχείρηση τόσο για την ομαλή λειτουργία και την επιβίωση της όσο και για την λήψη αποφάσεων. Με βάση τις λογιστικές μεθοδολογίες παρακολουθούνται όλες οι συναλλαγές και τα λογιστικά γεγονότα που πραγματοποιούνται καθημερινά μέσα στην επιχείρηση και επηρεάζουν την οικονομική της θέση. Η κατάρτιση και η δημοσίευση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων θεωρούνται και το τελικό αποτέλεσμα της λογιστικής διαδικασίας.

Η ελεγκτική είναι μια διαδικασία που δείχνει ουσιαστικά την πραγματική εικόνα της εξεταζόμενης επιχείρησης. Δεν δημιουργεί νέες πληροφορίες, παρά συλλέγει τις υπάρχουσες και τις αξιολογεί. Η ελεγκτική με τη σειρά της αναλαμβάνει τον ρόλο να διαπιστώσει και να επαληθεύσει ότι όλες οι λογιστικές διαδικασίες που πραγματοποιήθηκαν είναι σωστές, αληθινές και βασίζονται πάνω σε πραγματικά αποδεικτικά στοιχεία. Αποτελεί διαδικασία κρίσεως και ως αποτέλεσμα του ελέγχου και η σύνταξη της έκθεσης του ελέγχου, η οποία συμπεριλαμβάνει την έκφραση της ανεξάρτητης γνώμης του ελεγκτή.

Αντικείμενο και Υποκείμενο Ελέγχου

Η ελεγκτική εξετάζει τρία βασικά θέματα :

Το αντικείμενο του ελέγχου. Τι ελέγχεται, γιατί είναι αναγκαίος ο Έλεγχος και ποιού

σκοποί επιδιώκονται μέσα από τον Έλεγχο. Ενδιαφερόμενοι για τη διενέργεια του ελέγχου είναι οι διοικούντες της επιχείρησης καθώς οι μέτοχοι, οι πιστωτές και οι συναλλασσόμενοι με αυτή.

Το υποκείμενο του ελέγχου. Αφορά τον Ελεγκτή, δηλαδή ποιά πρόσωπα έχουν αναλάβει να διενεργούν τον Έλεγχο, ποιες οι προδιαγραφές και τα προσόντα των ατόμων αυτών, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στα ελεγκτικά τους καθήκοντα.

Τις διαδικασίες επισκόπησης (review). Η Ελεγκτική Διαδικασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δώσει διασφάλιση σε μια ποικιλία ενδιαφερόμενων και περι μιας σειράς διαφορετικών θεμάτων. Ωστόσο ο Έλεγχος είναι μια διαδικασία που έχει σχεδιαστεί για να δώσει υψηλά επίπεδα διασφάλισης και στηρίζεται σε εκτεταμένες Ελεγκτικές Διαδικασίες, οι οποίες κατά συνέπεια έχουν σημαντικό κόστος. Η επισκόπηση μπορεί να παράσχει μια οικονομικά αποδοτική, εναλλακτική λύση από ότι ένας έλεγχος, ειδικά όταν αυτός δεν απαιτείται από τον νόμο.

Διακρίσεις Ελέγχου

Η επιστήμη της ελεγκτικής δύναται να ομαδοποιηθεί στις παρακάτω κύριες κατηγορίες:

- **Εσωτερική Ελεγκτική**, η οποία διενεργείται από τους «μέσα» (από τον ίδιο τον φορέα), από ειδικά εκπαιδευόμενα άτομα, τους Εσωτερικούς Ελεγκτές, οι οποίοι συνδέονται με σχέση εξαρτώμενης εργασίας με την οικονομική μονάδα.
- **Εξωτερική Ελεγκτική**, η οποία διενεργείται από τους Εξωτερικούς Ελεγκτές (Ορκωτοί Ελεγκτές και Ελεγκτές με βάση τον Νόμο 2190), οι οποίοι δεν έχουν καμία σχέση εξαρτημένης εργασίας με την οικονομική μονάδα.
- **Κρατική Ελεγκτική**, Κρατικός λέγεται ο έλεγχος που διενεργείται από κρατικούς και Ημικρατικούς φορείς. Τέτοιου είδους έλεγχοι είναι για παράδειγμα ο Φορολογικός Έλεγχος, που διενεργείται από την εφορία και στόχο έχει την επαλήθευση του φορολογητέου εισοδήματος κάθε φυσικού και νομικού προσώπου που υπόκειται σε φορολογία, ο έλεγχος πάνω σε

νομισματικά και πιστωτικά θέματα από την Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς και ο έλεγχος που γίνεται στους λογαριασμούς στο δημόσιο τομέα, στον ειδικό λογαριασμό εγγυήσεων γεωργικών προϊόντων αλλά και στις δαπάνες που γίνονται με ενίσχυση από πόρους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όπως και στους δήμους και κοινότητες, όλα αυτά από το Ελεγκτικό Συνέδριο του κράτους. Η Κρατική Ελεγκτική διαφοροποιείται από την Εξωτερική, καθώς είναι πιο συνοπτική σε σύγκριση με αυτήν, ενώ παράλληλα, η Κρατική, δεν ακολουθεί γενικώς παραδεκτά Λογιστικά και Ελεγκτικά Πρότυπα. Κοινά σημεία Εξωτερικής και Κρατικής Ελεγκτικής συναντάμε στο γεγονός ότι και τα δύο είδη ελέγχου αναζητούν Τεκμήρια και προβαίνουν σε επαληθεύσεις μεγεθών ή διαδικασιών. Επίσης, πολύ εύκολα θα μπορούσε να αντικατασταθεί η Κρατική Ελεγκτική από την Εξωτερική και εσωτερικά από σύστημα Εσωτερικών Ελεγκτών.

Κατηγορίες Ελέγχου

Ανάλογα λοιπόν με το άτομο που διενεργεί τον έλεγχο και τη σχέση εργασίας αυτού με τον ελεγχόμενο φορέα, οι έλεγχοι διακρίνονται σε Εσωτερικούς, Εξωτερικούς και Μικτούς.

- **Εσωτερικοί**, είναι αυτοί που οργανώνονται από τον ίδιο φορέα και διενεργούνται από ειδικά εκπαιδευόμενα στελέχη του, τους Εσωτερικούς Ελεγκτές, οι οποίοι είναι υπάλληλοι της επιχείρησης.
- **Εξωτερικοί**, είναι οι έλεγχοι που διενεργούνται από Εξωτερικούς Ελεγκτές, οι οποίοι δεν έχουν καμία σχέση εξαρτημένης εργασίας, υπαλληλική ιδιότητα με την οικονομική μονάδα, την οποία καλούνται να ελέγξουν μετά από πρόσκληση των μετόχων αυτής.
- **Μικτοί έλεγχοι**, Οργανώνονται και συντονίζονται από τμήματα Εσωτερικού Ελέγχου και διενεργούνται με τη συνεργασία των Εξωτερικών Ελεγκτών.

Ανάλογα με την έκτασή τους, οι Έλεγχοι διακρίνονται σε ειδικούς και γενικούς.

- **Ειδικοί έλεγχοι**, είναι αυτοί που έχουν ως διερεύνηση ένα συγκεκριμένο τομέα ή αντικείμενο, όπως προμήθειες, εισπράξεις, πληρωμές, εκχώρηση δανείων, πωλήσεις, παραγωγή, διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας, παραλαβή έργων και μία σειρά δραστηριοτήτων του οργανισμού.
- **Γενικοί έλεγχοι**, είναι εκείνοι που εκτείνονται σε ολόκληρη τη διαχείριση συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Ένα τέτοιο είδος ελέγχου είναι ο Έλεγχος του ισολογισμού τέλους χρήσης που διενεργείται από τους Εξωτερικούς Ελεγκτές.

Ανάλογα με το σκοπό τους οι Έλεγχοι διακρίνονται σε Προληπτικούς και Κατασταλτικούς.

- **Προληπτικοί** ονομάζονται οι Έλεγχοι που γίνονται για πρόληψη του κινδύνου, από τις ίδιες τις υπηρεσίες των τμημάτων. Η εξαγωγή προϊόντων από την αποθήκη, η συντήρηση των εγκαταστάσεων, οι προμήθειες που εγκρίνονται να αγοραστούν, η πιστοποίηση των εργασιών αποτελούν παραδείγματα στα οποία συντελείται τέτοιου είδους έλεγχος από τον αρμόδιο προϊστάμενο κάθε τμήματος. Οι συγκεκριμένοι έλεγχοι δεν διενεργούνται από τους Εσωτερικούς Ελεγκτές αλλά εσωτερικά από τις αρμόδιες υπηρεσίες της εκάστοτε οικονομικής μονάδας. Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές είναι αρμόδιοι για την πρόληψη αποτροπής σφαλμάτων μέσω παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών σε ότι έχει να κάνει με προληπτικό έλεγχο.
- **Κατασταλτικοί** είναι οι έλεγχοι που διενεργούνται αποκλειστικά από τους Εσωτερικούς Ελεγκτές, εκ των υστέρων. Σκοπός τους είναι να επιβεβαιώσουν ότι εφαρμόζονται οι διαδικασίες, και ότι όλα έγιναν όπως έπρεπε να γίνουν, αποτελεσματικά και αποδοτικά. Ακόμα, στόχο έχουν να εντοπίσουν και να καταστέλλουν τα όποια λάθη και παραλείψεις, τυχόν κλοπές ή ατασθαλίες που πιθανόν να έχουν γίνει, ή ακόμα και πιθανή κακή διαχείριση των μέσων και πόρων.

Ανάλογα με τη διάρκειά τους διακρίνονται σε μόνιμους, τακτικούς και έκτακτους.

- **Μόνιμοι ή διαρκείς** λέγονται οι συνεχείς εκείνοι Έλεγχοι που εφαρμόζονται στη διάρκεια εκτέλεσης της οικονομικής πράξης, συναλλαγής ή ακόμα και παραγωγικής λειτουργίας. Θεωρούνται Προληπτικοί Έλεγχοι και τους εκτελούν τα ίδια τα τμήματα και οι προϊστάμενοι τους.
- **Τακτικοί ή περιοδικοί** ονομάζονται εκείνοι οι Έλεγχοι που δεν είναι συνεχείς αλλά εφαρμόζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, δηλαδή μία φορά κάθε μήνα, εξάμηνο ή έτος, και τους αναλαμβάνουν μόνο οι Εσωτερικοί Ελεγκτές της οικονομικής μονάδας.
- **Έκτακτοι ή περιστασιακοί** λέγονται οι Έλεγχοι οι οποίοι γίνονται σε έκτακτες περιπτώσεις, μετά από εντολή από τη διοίκηση ή μετά από απόφαση από το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, ή ακόμα και σε περίπτωση που γίνει κάποια καταγγελία, η οποία επιβάλλει τη διενέργεια ενός τέτοιου είδους ελέγχου. Οι συγκεκριμένοι Έλεγχοι γίνονται ουσιαστικά σε περιπτώσεις που υπάρχει υπόνοια για σπατάλη, κατάχρηση, κλοπή ή ατασθαλία, ώστε να ληφθούν στη συνέχεια τα απαιτούμενα διοικητικά μέτρα.

Ανάλογα με τη μέθοδο που εφαρμόζεται κατά τη διενέργεια των ελέγχων, αυτοί διακρίνονται σε οριζόντιους και κάθετους ελέγχους.

- **Κάθετος ή Αναδρομικός** ονομάζεται ο Έλεγχος κατά τον οποίο ο Ελεγκτής ακολουθεί αντίστροφη πορεία από εκείνη που ακολουθήθηκε για να εμφανίζονται στις λογιστικές καταστάσεις τα στοιχεία που ελέγχει, ώστε να επιβεβαιώσει ότι συμφωνούν με αυτά του Ισολογισμού. Πιο συγκεκριμένα, ο Ελεγκτής ξεκινάει τον έλεγχο με τα Αποτελέσματα Χρήσης, συνεχίζει με τον Ισολογισμό, ακολουθούν η Γενική Εκμετάλλευση, το Οριστικό Ισοζύγιο Γενικού Καθολικού, τα Ισοζύγια μηνών, τα Ισοζύγια Αναλυτικών Καθολικών, το Γενικό Καθολικό, το Γενικό Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο, τα Αναλυτικά Καθολικά, τα Αναλυτικά Ημερολόγια και καταλήγει στα Παραστατικά, με τη συγκεκριμένη σειρά.

- Από την άλλη μεριά, κατά τον **Οριζόντιο Έλεγχο** η σειρά που ακολουθείται έχει ως εξής: Παραστατικά, Αναλυτικά Ημερολόγια, Αναλυτικά Καθολικά, Γενικό Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο, Γενικό Καθολικό, Ισοζύγια Αναλυτικών Καθολικών, Ισοζύγια μηνών, Οριστικό Ισοζύγιο Γενικού Καθολικού, Γενική Εκμετάλλευση, Ισολογισμός και Αποτελέσματα Χρήσης. Πρόκειται για την ακριβώς αντίστροφη πορεία από εκείνη του κάθετου ελέγχου. Ο Ελεγκτής ξεκινάει από τα πρωτότυπα παραστατικά και αναζητά τεκμήρια τα οποία να επιβεβαιώνουν ότι όσα εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις είναι αληθή, ενώ ταυτόχρονα ελέγχει αν έχουν περαστεί οι εγγραφές στα Αναλυτικά Ημερολόγια, και αν έχουν γίνει οι απαιτούμενες καταχωρήσεις σε αναλυτικά καθολικά, ισοζύγια και λογιστικές καταστάσεις.

2⁰ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου

Ο όρος «Εσωτερικός Έλεγχος» (Internal Audit) ξεκίνησε να ακούγεται περισσότερο στην Ελλάδα εδώ και μερικά χρόνια και ιδιαίτερα από τη στιγμή που εκδόθηκε ο νόμος υπ' αριθμόν 3016, ο οποίος αφορά, μεταξύ άλλων, και θέματα Εταιρικής Διακυβέρνησης (Corporate Governance), και ο οποίος εκσυγχρονίζει και επίσημα το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων και καθιστά την ύπαρξη Τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου υποχρεωτική, τουλάχιστον για τις εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Ο ορισμός του έρχεται να ανατρέψει την εσφαλμένη αλλά ευρέως διαδεδομένη πεποίθηση ότι ασχολείται αποκλειστικά με λογιστικά θέματα, και ως εκ τούτου δεν ενδιαφέρει στελέχη της Παραγωγής, των Προμηθειών, της Εφοδιαστικής και αρκετών άλλων επιχειρησιακών τμημάτων. Με βάση το Ινστιτούτο των Εσωτερικών Ελεγκτών (I.I.A. – Institute of Internal Auditors), ο Εσωτερικός Έλεγχος ορίζεται ως μια ανεξάρτητη και αντικειμενική δραστηριότητα ασφαλιστικού και συμβουλευτικού χαρακτήρα, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τη λειτουργία του Οργανισμού. Βοηθάει τον Οργανισμό να φέρει σε πέρας την αποστολή του, φέρνοντας μια συστηματική, πειθαρχημένη προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποδοτικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, ελέγχου και ορθής εταιρικής διαχείρισης.

Στη σημερινή εποχή οι ραγδαίες μεταβολές των κανόνων της αγοράς καθιστούν αναγκαία την ύπαρξη εσωτερικού ελέγχου στην εκάστοτε επιχείρηση, οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων θα πρέπει να βασίζονται ολοένα και περισσότερο στο τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου για τη λήψη αποφάσεων ώστε να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στη βαθιά κρίση που πλήττει την ελληνική αγορά. Ο Εσωτερικός Έλεγχος θα πρέπει να βοηθήσει τους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων να ξεφεύγουν από την παρωχημένη νοοτροπία του παραδοσιακού οικονομικού ελέγχου.

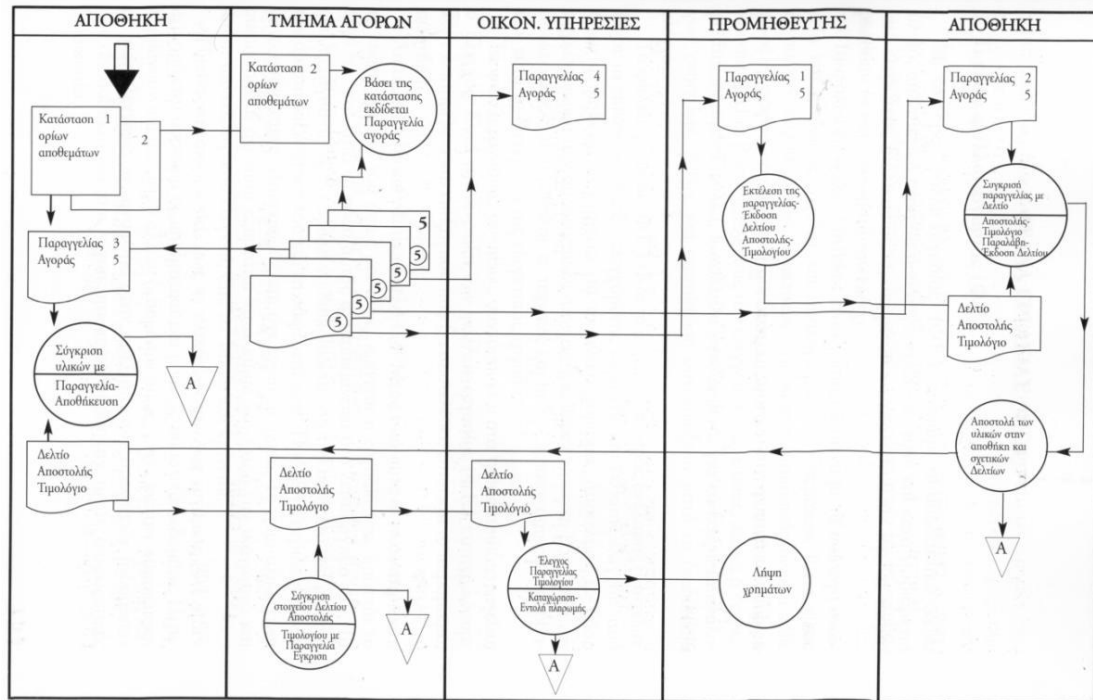
Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

Οι Cook and Winkle (1976) προσομοίωσαν «το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου με το νευρικό σύστημα του ανθρώπου το οποίο απλώνεται στην οικονομική μονάδα μεταφέροντας εντολές και αντιδράσεις από και προς την Διοίκηση της». Ήτοι, το Σύστημα Εσωτερικού ελέγχου της οικονομικής μονάδας συνδέεται άμεσα με την οργανωτική δομή και τους γενικούς κανόνες λειτουργίας της. Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου σε μία επιχείρηση είναι η ύπαρξη καθορισμένων και καταγεγραμμένων διαδικασιών, οι οποίες θα αποτελέσουν το σύστημα αναφοράς για τη διεξαγωγή των ελέγχων, δηλαδή ένα οργανόγραμμα το οποίο θα αναλύει τα καθήκοντα όλων των τμημάτων της επιχείρησης για να διασφαλίσει την αποδοτική συνεργασία με τη διεύθυνση της επιχείρησης, την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης και του λάθους, την ακρίβεια και ολοκλήρωση των λογιστικών αρχείων και την έγκαιρη προετοιμασία όλων των χρήσιμων οικονομικών πληροφοριών το οποίο οργανόγραμμα ακολουθεί η Διοίκηση. Οι επιχειρησιακοί κίνδυνοι και τα σχετιζόμενα στοιχεία ελέγχου που προσπαθούν να τους περιορίσουν εντοπίζονται στις δραστηριότητες που συνθέτουν τις επιχειρησιακές διαδικασίες. Κατάλληλα προσαρμοσμένες τεχνικές μοντελοποίησης, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τους την οπτική των κινδύνων και των σημείων ελέγχων μπορούν να επικουρήσουν τη διεξαγωγή αποτελεσματικών εσωτερικών ελέγχων των επιχειρησιακών διαδικασιών και να συμβάλουν στον εντοπισμό περιοχών προς βελτίωση.

Η εφοδιαστική αλυσίδα αποτελεί μία από τις σημαντικότερες περιοχές Εσωτερικού Ελέγχου περιλαμβάνοντας κρίσιμες διαδικασίες ενός οργανισμού όπως η παραγγελιοληψία, ο προγραμματισμός παραγωγής, οι προμήθειες, η παραγωγή, η αποθήκευση, η διανομή και η εξυπηρέτηση των πελατών. Πλήθος δραστηριοτήτων των παραπάνω διαδικασιών που εντάσσονται στην εφοδιαστική αλυσίδα καταλήγουν σε λογιστικές κινήσεις και επηρεάζουν εντονότατα τα αποτελέσματα της επιχείρησης. Ακόμα, θα περιέχει πολιτικές πωλήσεων, αγορών, προσωπικού,

επενδύσεων, μισθοδοσίας, λήψης δανείων, καθώς επίσης και συστήματα πληροφόρησης, εξουσιοδότησης, μηχανογράφησης, περιβαλλοντικής προστασίας, συστήματα I.S.O.1, που ελέγχουν την ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών, καθώς και τον Εσωτερικό Έλεγχο ο οποίος χρειάζεται για την αξιολόγηση όλων των παραπάνω διαδικασιών που περιλαμβάνει το σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.

¹ ISO: συστήματα διασφάλισης ποιότητας ή αλλιώς πρότυπα, είναι τα έγγραφα τα οποία έχουν εκδοθεί από αναγνωρισμένο φορέα και περιέχουν κανόνες, κατευθυντήριες οδηγίες και τεχνικές προδιαγραφές, οι οποίες εξασφαλίζουν ότι τα προϊόντα ανταποκρίνονται στον σκοπό για τον οποίο προορίζονται.

Σκοπός Εσωτερικού Ελέγχου

Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι να παρέχει εξειδικευμένες και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες στη διοίκηση μέσα από την αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και να βοηθά τα μέλη του οργανισμού στην αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων τους, αξιολογώντας και παρέχοντας σχετικές συμβουλές και επιστημονικές αναλύσεις με το χαμηλότερο κόστος. Στα πλαίσια του σκοπού αυτού, ο εσωτερικός έλεγχος εξετάζει και αξιολογεί: την οργάνωση και την επάρκεια σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα, τις σχέσεις συναλλαγών με τρίτους, την πιστοποίηση λειτουργίας της επιχείρησης, τη σύγκριση των αρχικών στόχων με το αποτέλεσμα, την απόδοση των επενδύσεων, τον επιχειρηματικό κίνδυνο, τη τήρηση πολιτικής του προσωπικού και των προαγωγών, τη τήρηση πολιτικής πωλήσεων και εισπράξεων, την αξιοποίηση των μέσων παραγωγής και την αποδοτικότητα αυτών, τον τρόπο επικοινωνίας και συνεργασίας των εργαζομένων, την εικόνα που έχει η επιχείρηση στην αγορά. Κάθε επιχείρηση – φορέας είναι αναπόσπαστο μέρος της κοινωνίας. Από τα πρώτα στάδια του σχεδιασμού μιας επιχείρησης λαμβάνεται ως βασική παράμετρος οι κοινωνικές ομάδες και οι κοινωνικές συνήθειες τους. Μια επιχείρηση για να πετύχει την αποστολή της, θα πρέπει να καλύπτει τις απαιτήσεις του κοινωνικού συνόλου, καθώς και να είναι συνεπής στις υποχρεώσεις της με τους φορείς που συνεργάζεται σε επίπεδο χρηματοδοτήσεων – δανειοδοτήσεων, καθώς επίσης και των οικονομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από τους νόμους της πολιτείας. Έτσι λοιπόν, ο εσωτερικός έλεγχος βοηθάει την επιχείρηση να αναπτυχθεί και να καλύψει πάγιες και διαρκείς κοινωνικές ανάγκες. Η κοινωνική σκοπιά του εσωτερικού ελέγχου βασίζεται στη σωστή πληροφόρηση της διοίκησης για λήψη διοικητικών μέτρων. Ο εσωτερικός έλεγχος αποκαλύπτει και προλαμβάνει έγκαιρα τυχόν ατασθαλίες, κλοπές, υπεξαιρέσεις και επισημαίνει τις διοικητικές αδυναμίες, πριν φτάσει η επιχείρηση στη διακοπή της λειτουργίας της. Όταν μια επιχείρηση - φορέας παύει να λειτουργεί αυτό έχει αντίκτυπο στο κοινωνικό σύνολο και ειδικά στους εργαζομένους οι οποίοι έχουν άμεση συνεργασία και εξάρτηση με την επιχείρηση. Συνεπώς, θα αυξηθεί η ανεργία και θα δημιουργηθεί κοινωνική αναταραχή. Οι διάφοροι πιστωτικοί οργανισμοί όπως και οι δημόσιοι φορείς θα χάσουν τις απαιτήσεις τους, καθώς επίσης θα υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις στην

αύξηση του εθνικού εισοδήματος. Έτσι λοιπόν, ο εσωτερικός έλεγχος με την αξιολόγηση των εσωτερικών διαδικασιών και την παροχή συμβουλών, συμβάλει στον περιορισμό του επιχειρηματικού κινδύνου.

Αναγκαιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου

Παρά την αντίθετη άποψη μιας μικρής μερίδας, οι διαδικασίες του Εσωτερικού Ελέγχου είναι χωρίς αμφισβήτηση αναγκαίες για όλες τις επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως αντικειμένου, μεγέθους, περιοχής δραστηριοποίησης. Η αναγκαιότητα ύπαρξής του, προκύπτει από τις ανθρώπινες αδυναμίες (προσπάθεια για φοροδιαφυγή, αμέλεια, αναβλητικότητα κ.τ.λ.) που παρατηρούνται σε κάθε επιχείρηση όπου πρωταγωνιστεί ο ανθρώπινος παράγοντας. Καθώς ο ιδιοκτήτης της εκάστοτε επιχείρησης δεν μπορεί να έχει την πληροφόρηση που απαιτείται ώστε να προστατευτεί από τους κινδύνους του σύγχρονου σκληρού οικονομικού περιβάλλοντος, ο Εσωτερικός Έλεγχος καλύπτει το κενό αυτό, προστατεύοντας την επιχείρηση από ενδεχόμενες κακοτοπιές και λάθη.

Είδη Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος διακρίνεται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Έλεγχοι Παραγωγής (Production Audits).

Οι έλεγχοι παραγωγής εξετάζουν την παραγωγική διαδικασία από το αρχικό στάδιο μέχρι το τελικό. Πιο συγκεκριμένα ο έλεγχος παραγωγής εξετάζει τις παραγόμενες ποσότητες, το μηχανολογικό εξοπλισμό, αν τα τμήματα είναι κατάλληλα στελεχωμένα και εκπαιδευμένα, το σωστό ανεφοδιασμό των πρώτων υλών στη διαδικασία παραγωγής, την τήρηση των προδιαγραφών του ποιοτικού ελέγχου, τη συσκευασία των προϊόντων, καθώς επίσης και τις διαδικασίες παράδοσης – παραλαβής.

- Οικονομικοί - Λογιστικοί έλεγχοι (Financial Audits).

Οι οικονομικοί έλεγχοι επαληθεύουν την ακρίβεια, την ειλικρίνεια και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και στοιχείων, εξασφαλίζουν τη σωστή απεικόνιση των συναλλαγών, εξακριβώνουν τη νομιμότητα, την αποδοτικότητα και

τη σωστή διαχείριση των οικονομικών πόρων. Σκοπός τους είναι να εξετασθεί κάθε στοιχείο που δημιουργεί υποψία απάτης ή κατάχρησης και έχει καθήκον ο ελεγκτής να προχωρήσει στην έρευνα μέχρις ότου απαλλαγεί από τις τυχόν αμφιβολίες του.

- Διοικητικοί έλεγχοι (Management Audits).

Οι διοικητικοί έλεγχοι ασχολούνται με την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της επιχείρησης και τη συμμόρφωση με τη στρατηγική και πολιτική της επιχείρησης και την τήρηση των διαφόρων διαδικασιών αυτής. Εξετάζουν τη συμμόρφωση των εργαζομένων με τις αποφάσεις της διοίκησης, καθώς επίσης και τους λόγους αποχώρησης του εξειδικευμένου προσωπικού και τις επιπτώσεις των αποχωρήσεων αυτών. Ακόμα, εξετάζει αν αξιοποιείται κατάλληλα το ανθρώπινο δυναμικό, τις σχέσεις μεταξύ των εργαζομένων, καθώς επίσης και την πολιτική κουλτούρας της επιχείρησης. Γενικά, οι διοικητικοί έλεγχοι αποβλέπουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και στην επίβλεψη των στόχων της επιχείρησης.

- Λειτουργικοί έλεγχοι (Operational Audits).

Οι λειτουργικοί έλεγχοι αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών κατά την υλοποίηση των αποφάσεων. Σκοπός των λειτουργικών ελέγχων είναι η διερεύνηση της λειτουργίας των διαδικασιών, η αξιολόγηση και εκτίμηση της δομής του υπάρχοντος συστήματος, καθώς και η βελτίωση ή ανάπτυξη νέων σε περιοχές που έχουν απαξιωθεί. Επίσης, ελέγχουν αν τηρούνται οι νόμοι, οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου, οι νόμοι της πολιτείας, αν οι συναλλαγές γίνονται σύμφωνα με τις εξουσιοδοτήσεις, καθώς και αν τα τμήματα λειτουργούν αρμονικά και αποδοτικά.

Ανεξαρτησία του Εσωτερικού Ελέγχου

Μία από τις πιο σοβαρές παραμέτρους που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από τη διοίκηση είναι η ανεξαρτησία των ελεγκτών. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι ανεξάρτητοι από τις δραστηριότητες που ελέγχουν, καθώς επίσης να έχουν πλήρη, ελεύθερη και ανεμπόδιστη πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης,

αρχεία, περιουσιακά στοιχεία και στο προσωπικό. Η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου επιτυγχάνεται με την υπαγωγή του σε ανώτατο ιεραρχικό επίπεδο όπως του διευθύνοντα συμβούλου ή επιτροπή ελέγχου. Με αυτό τον τρόπο ο εσωτερικός έλεγχος αποκτά κύρος, αντικειμενικότητα, και αποτελεσματικότητα στο έργο του. Αντίθετα η υπαγωγή του κάτω από τη διεύθυνση θα έκανε τον έλεγχο ελλιπή και αναποτελεσματικό. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να γίνει είτε από άγνοια είτε από σκοπιμότητα. Σε μια επιχείρηση θα πρέπει να υπάρχει ξεκάθαρη θέση και πολιτική για την ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου, η οποία θα πρέπει να προσδιορίζεται από έναν εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του τμήματος, ο οποίος θα είναι εγκεκριμένος από τη διοίκηση. Ο εσωτερικός έλεγχος δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για τα τρέχοντα προβλήματα που προκύπτουν, αλλά ως ένας σύμβουλος της διοίκησης με δυναμική παρουσία για δημιουργικό έργο.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος και η Εξωτερίκευση του

Η μελέτη των Zain et al. (2006) βρήκε ότι «οι Εσωτερικοί Ελεγκτές εκτιμούν ότι η συνεισφορά τους στον Εξωτερικό Έλεγχο συναρτάται θετικά με την ανεξαρτησία, την επιδεξιότητα και την δραστηριότητα της ελεγκτικής επιτροπής στον Εσωτερικό Έλεγχο, όπως επίσης με το εύρος του Εσωτερικού Ελέγχου, την εμπειρία του προσωπικού, την διαθεσιμότητα και την εγγύτητα με τους Εξωτερικούς Ελεγκτές.» «Εταιρίες με υψηλό επίπεδο εποπτείας της εταιρικής τους διακυβέρνησης από την επιτροπή ελέγχου είναι λιγότερο πιθανό να αναθέσουν σε τρίτους (outsourc) κάποιες από τις λειτουργίες του Εσωτερικού» (Abbott et al, 2007). «Οι εταιρίες όμως που αποφασίζουν να αναθέσουν σε τρίτους τον Εσωτερικό τους Έλεγχο πιστεύουν ότι οι Εξωτερικοί τους συνεργάτες έχουν περισσότερες τεχνικές ικανότητες από το προσωπικό τους». (Carey et al., 2006).

Συνοπτικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι οργανισμοί που έχουν λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου είναι πιθανότερο να εντοπίσουν και να αναφέρουν κρούσματα απάτης, σε σχέση με εκείνους που δεν έχουν. Επιπρόσθετα, οι οργανισμοί που στηρίζονται μόνο σε τρίτους (outsourcing) για τον Εσωτερικό Έλεγχο, έχουν λιγότερες να εντοπίσουν και να αναφέρουν την απάτη, συγκριτικά με εκείνους που αναλαμβάνουν τουλάχιστον κάποιο μέρος του Εσωτερικού τους Ελέγχου μόνοι τους.

Η ύπαρξη μια αποτελεσματικής λειτουργίας του Εσωτερικού Ελέγχου ενδέχεται να μειώσει ή να μεταβάλλει τις ελεγκτικές διαδικασίες του Εξωτερικού Ελεγκτή αλλά ποτέ δεν μπορεί να τις υποκαταστήσει πλήρως. Ακόμα και αν σε ένα περιβάλλον όπου η λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου κρίνεται ως μη αποτελεσματική, είναι χρήσιμο να γνωρίζει ο Εξωτερικός Ελεγκτής τα ευρήματα του Εσωτερικού Ελεγκτή. Το ΔΕΠ² αναφέρουν πως « ο Εξωτερικός Ελεγκτής θα πρέπει να κατανοήσει επαρκώς τις λειτουργίες του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου στα πλαίσια της εκτίμησης του ως προς το ρίσκο σημαντικά λάθη να συμβαίνουν και να επηρεάζουν τις οικονομικές καταστάσεις, και συνεπώς στο πώς να σχεδιάσει και να εκτελέσει περαιτέρω ελεγκτικές διαδικασίες». «Ο Εξωτερικός Ελεγκτής θα πρέπει να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου όταν πρόκειται να αξιολογήσει την εργασία του για σκοπούς του Εξωτερικού Ελέγχου.»(Οι Coram et.al., 2008).

Ορισμός Εξωτερικού Ελέγχου

«Εξωτερικός Έλεγχος είναι η συστηματική εργασία που διενεργεί ένας ανεξάρτητος, ικανός και επαγγελματικά καταρτισμένος Ελεγκτής, με την οποία προσπαθεί να συλλέξει και να αξιολογήσει αντικειμενικά, εκείνα τα αποδεικτικά στοιχεία που θα του επιτρέψουν να διαμορφώσει την κρίση του και να θεμελιώσει την επαγγελματική του γνώμη για την αξιοπιστία των λογιστικών καταστάσεων». Οι Εξωτερικοί Ελεγκτές διορίζονται είτε υποχρεωτικά από τη νομοθεσία είτε από τους μετόχους των Ανωνύμων Εταιριών προκειμένου να ελέγξουν το πως η Διοίκηση διαχειρίζεται τα περιουσιακά στοιχεία που οι μέτοχοι έχουν επενδύσει σε αυτή. Ο Εξωτερικός Ελεγκτής πρέπει να είναι αμερόληπτος, αντικειμενικός, εχέμυθος και ανεξάρτητος από την επιχείρηση.

---

² ΔΕΠ: Διδακτικό και Ερευνητικό Προσωπικό είναι τίτλος χαρακτηρισμού των διδασκόντων μελών στην ελληνική πανεπιστημιακή κοινότητα. Χαρακτηρίζει τέσσερις βαθμίδες διδακτικής δικαιοδοσίας: Καθηγητής, Αναπληρωτής Καθηγητής, Επίκουρος Καθηγητής, Λέκτορας

Μέθοδος Εξωτερικού Ελέγχου

Ο Εξωτερικός Ελεγκτής θα πρέπει να εξετάσει προσεκτικά τα στοιχεία που του έχει δώσει η διοίκηση, για να διαπιστώσει το κατά πόσο είναι αξιόπιστες οι λογιστικές καταστάσεις. Αυτό επιτυγχάνεται ακολουθώντας συστηματικές και μεθοδικές Ελεγκτικές Διαδικασίες, οι οποίες διαφέρουν από επιχείρηση σε επιχείρηση, ανάλογα με το μέγεθος, το βαθμό πολυπλοκότητας, τη λογιστική οργάνωση, καθώς και την επιστημονική κατάρτιση και την επαγγελματική εμπειρία του ελεγκτή.

Η μέθοδος του Εξωτερικού Ελέγχου διαχωρίζεται ως εξής:

Δειγματοληψία

«Δειγματοληψία στην ελεγκτική είναι η διαδικασία της επιλογής αλλά και η εξέταση ενός μέρους μιας ομάδας σχετιζόμενων στοιχείων, με σκοπό την απόκτηση πληροφοριών ή την αξιολόγηση κάποιων χαρακτηριστικών για μια ομάδα στοιχείων στο σύνολο της. Η ομάδα των στοιχείων συνολικά ονομάζεται πληθυσμός. Ενδεικτικά παραδείγματα πληθυσμού αποτελούν στην ελεγκτική το υπόλοιπο ενός λογαριασμού ή ενός κύκλου συναλλακτικών πράξεων. Ο όρος δειγματοληψία στην ελεγκτική αποδίδει τη διαδικασία εξέτασης όχι όλων των διαθέσιμων δεδομένων, αλλά ενός μόνο επιλεγμένου δείγματος». (Καζαντζής, 2006).

Οριζόντιος ή προοδευτικός έλεγχος

Στον οριζόντιο έλεγχο εξετάζεται αν τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί αποδεικνύουν ότι όλα τα λογιστικά γεγονότα της επιχείρησης έχουν καταχωρηθεί στα βιβλία της. Ο ελεγκτής επιλέγει ένα δείγμα παραστατικών με τα λογιστικά γεγονότα μιας συγκεκριμένης περιόδου π.χ. δέκα μέρες και συνεχίζει τις καταχωρήσεις στο λογιστικό κύκλωμα σύμφωνα με τις υποδείξεις του λογιστή της επιχείρησης. Αναλυτικότερα ο ελεγκτής εξετάζει: αν τα δικαιολογητικά του δείγματος είναι πλήρη και νόμιμα, αν έχει γίνει κατά τρόπο ορθό η καταχώρηση τους στο συγκεντρωτικό ημερολόγιο και η μεταφορά τους στο γενικό καθολικό, αν υπάρχουν λάθη ή παραλείψεις στα ισοζύγια και στο βιβλίο αποθήκης, και τέλος, αν οι λογιστικές καταστάσεις είναι νόμιμες.

Κάθετος ή αναδρομικός έλεγχος

Στον κάθετο έλεγχο, ο ελεγκτής πρέπει να συγκεντρώσει στοιχεία και να συγκρίνει αν το περιεχόμενο των λογαριασμών συμφωνεί με τις συναλλαγές που έχουν γίνει κατά τη διάρκεια χρήσης της επιχείρησης. Ο ελεγκτής επιλέγει ένα δείγμα από τις καταχωρήσεις των λογαριασμών του γενικού καθολικού και λειτουργεί με ροή αντίστροφη από αυτή που έχει επιλέξει ο λογιστής της επιχείρησης. Συγκεκριμένα ελέγχει: αν τα ισοζύγια είναι ακριβές, αν είναι νόμιμες και πλήρης οι διαδικασίες απογραφής, αν έγινε κατά τρόπο ορθό η μεταφορά των λογιστικών πληροφοριών από τα ημερολόγια στα καθολικά, καθώς και αν το δείγμα που επέλεξε ο ελεγκτής αντιστοιχεί με τα δικαιολογητικά έγγραφα που έχει συλλέξει και κατά πόσο αυτά είναι νόμιμα.

Σκοπός Εξωτερικού Ελέγχου

Βασικός σκοπός του Εξωτερικού Ελεγκτή είναι να εξετάσει τις λογιστικές καταστάσεις και να διαπιστώσει αν όντως απεικονίζουν την οικονομική θέση και τα αποτελέσματα των εργασιών της επιχείρησης. Πολλές φορές γίνονται λάθη, παραλείψεις, νοθεύσεις, δεν εφαρμόζονται οι λογιστικές αρχές και τα πρότυπα, η απογραφή των στοιχείων του ισολογισμού δεν είναι ακριβής, γίνονται διάφορες κλοπές και ζημιές στα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας.

Για να το πετύχει αυτό θα πρέπει να ελέγξει:

- αν είναι πραγματικά τα στοιχεία που αναγράφονται στον ισολογισμό, αν έχουν καταχωρηθεί όλα τα λογιστικά γεγονότα στα βιβλία, καθώς και αν έχουν ταξινομηθεί σωστά, αν έχουν γίνει αριθμητικά λάθη,
- αν η απογραφή είναι σωστή, καθώς και
- αν όλες οι λογιστικές εργασίες έγιναν σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις των νόμων.

Αναγκαιότητα του Εξωτερικού Ελέγχου

Λόγω της εξέλιξης και της ανάπτυξης των Ανωνύμων Εταιριών, καθώς και των πιστωτικών και ασφαλιστικών οργανισμών, δημιουργήθηκαν τεράστια κεφάλαια τα οποία διαχειρίζονταν αρκετά πρόσωπα. Έτσι λοιπόν, έπρεπε να βρεθεί μία λύση έτσι ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος των καταχρήσεων και των ατασθαλιών. Η ανάγκη αυτή της προστασίας του κοινωνικού πλούτου ήταν η αφορμή για τη δημιουργία ειδικευμένων ελεγκτών δηλαδή τους σημερινούς Ορκωτούς Ελεγκτές, οι οποίοι ασκούν το έργο του ελέγχου υπεύθυνα, αντικειμενικά, ανεξάρτητα και ανεπηρέαστα. Οι Ορκωτοί ελεγκτές με τους ελέγχους διασφάλιζαν τα συμφέροντα της μειοψηφίας από την πλειοψηφία των μετόχων που διοικούσαν τότε την επιχείρηση. Αργότερα, την διοίκηση ανέλαβαν πρόσωπα που είχαν εξειδικευμένες γνώσεις για τη σωστή λειτουργία μιας επιχείρησης. Έτσι, οι Ορκωτοί ελεγκτές έπρεπε να διασφαλίσουν και τα συμφέροντα της πλειοψηφίας των μετόχων από τη Διοίκηση. Το έργο των Ορκωτών ελεγκτών χαρακτηρίζεται ως δημόσιο λειτούργημα. Οι Ορκωτοί ελεγκτές κάνουν κριτική στη λογιστική οργάνωση και στη λειτουργία της ελεγχόμενης εταιρίας. Ακόμα, λόγω των προσόντων που διαθέτουν αναλαμβάνουν την λογιστική αναδιοργάνωση κάθε είδους επιχείρησης ή οργανισμού. Όταν ολοκληρώνουν το έργο τους δημοσιεύουν τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης και έτσι θεωρούνται πιο αξιόπιστες και το επενδυτικό κοινό θα στραφεί προς τη συγκεκριμένη επιχείρηση. Από τα παραπάνω συνεπάγεται ότι ο έλεγχος των Ορκωτών ελεγκτών συμβάλει στην ανάπτυξη της οικονομίας και στη συνεχή εξέλιξη της κεφαλαιαγοράς.

Διακρίσεις Εξωτερικού Ελέγχου

Με βάση το στοιχείο που επιλέγει κάθε ελεγκτής να δώσει έμφαση οι έλεγχοι διακρίνονται σε:

- Χρηματοοικονομικοί έλεγχοι

Σκοπός αυτού του ελέγχου είναι η εξέταση των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης επιχείρησης. Ο ελεγκτής θα πρέπει να κρίνει την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, καθώς και να εξακριβώσει αν αυτές συντάχθηκαν

σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής. Ο ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να διερευνήσει οποιοδήποτε στοιχείο που θα του δημιουργήσει αμφιβολίες για την αξιοπιστία του. Ο χρηματοοικονομικός έλεγχος χρήζει ιδιαίτερης σημασίας, διότι λόγω αυτού αποφεύγονται τα λάθη, οι απάτες και οι καταχρήσεις.

- Λειτουργικοί έλεγχοι

Οι λειτουργικοί έλεγχοι εξετάζουν τις δραστηριότητες μιας επιχείρησης και συγκρίνουν τους αρχικούς στόχους που είχε θέσει με τα αποτελέσματα. Με αυτό τον τρόπο αξιολογείται η απόδοση της επιχείρησης. Ο ελεγκτής όταν κρίνει ότι υπάρχει πρόβλημα, μπορεί να προτείνει κάποιες λύσεις για τη βελτίωση της αποδοτικότητας.

- Έλεγχοι αποδοτικότητας

Σκοπός αυτών των ελέγχων είναι η αξιολόγηση της αποδοτικότητας της Διοίκησης μιας ελεγχόμενης επιχείρησης. Ειδικότερα, οι ελεγκτές εξετάζουν τους στόχους που είχε θέσει η διοίκηση και το κατά πόσο αυτοί οι στόχοι υλοποιήθηκαν. Η αποδοτικότητα της διοίκησης μπορεί να μετρηθεί με τα χρηματοοικονομικά μεγέθη της επιχείρησης όπως είναι ο δείκτης συνολικής αποδοτικότητας, ο δείκτης γενικής ρευστότητας, το περιθώριο κέρδους. Ακόμα, η αποδοτικότητα μπορεί εκτιμηθεί και από υποκειμενικά χαρακτηριστικά όπως είναι οι εργασιακές σχέσεις. Όμως, οι έλεγχοι της αποδοτικότητας μπορεί κάποιες φορές να επιδρούν αρνητικά προς τη διοίκηση. Για παράδειγμα τα μέλη της διοίκησης μπορεί ύστερα από τον έλεγχο να αποθαρρυνθούν και να μην αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες με αποτέλεσμα αυτό να έχει αντίκτυπο στην επιχείρηση. Ακόμα, είναι πολύ πιθανό να αποκαλυφθούν χρήσιμα στοιχεία της ελεγχόμενης επιχείρησης προς τους ανταγωνιστές της.

- Έλεγχοι συμμόρφωσης

Οι έλεγχοι συμμόρφωσης εξετάζουν το κατά πόσο μια ελεγχόμενη οικονομική μονάδα συμμορφώνεται με τους κανόνες έχουν τεθεί από κάποιον ανώτερο ιεραρχικά φορέα. Για παράδειγμα όλες οι τράπεζες θα πρέπει να συμμορφώνονται με τους κανόνες που έχει θέσει η Τράπεζα της Ελλάδος. Πιο συγκεκριμένα οι έλεγχοι συμμόρφωσης στοχεύουν στην εξέταση των χρηματοοικονομικών και λειτουργικών δραστηριοτήτων μιας οικονομικής μονάδας, έτσι ώστε να διαπιστωθεί το κατά πόσο

οι δραστηριότητες αυτές συμμορφώνονται με τους κανόνες που έχουν τεθεί και τις διατάξεις των νόμων.

- Ειδικοί έλεγχοι

«Ειδικός έλεγχος είναι κάθε έλεγχος που πραγματοποιείται από ελεγκτές και δεν εμπίπτει σε μια από τις πιο πάνω αναφερθείσες κατηγορίες ελέγχων. Στους ειδικούς αυτούς ελέγχους ανήκει και ο δικαστικός έλεγχος του άρθρου 634 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, τη διενέργεια του οποίου δικαιούνται να ζητήσουν διάφορες ομάδες από το αρμόδιο Πρωτοδικείο ή Εφετείο». (Καζαντζής, 2006, σελ.88)

Διαφορές ανάμεσα στις έννοιες του Εσωτερικού και Εξωτερικού Ελέγχου.

Κατ' αρχήν ο Εσωτερικός Έλεγχος αποτελεί μια πολύ ευρύτερη έννοια από αυτή του Εξωτερικού Ελέγχου. Από τους ανωτέρω αναφερόμενους ορισμούς συμπεραίνουμε ότι ο Εξωτερικός Έλεγχος περιορίζεται στην εξέταση και πιστοποίηση των οικονομικών καταστάσεων μίας επιχείρησης. Συγκεκριμένα, αποτελεί βασική μέριμνα του εξωτερικού ελεγκτή η διαπίστωση της ειλικρινούς και ακριβοδίκαιης εικόνας της χρηματοοικονομικής θέσης της επιχείρησης και των επιμέρους δραστηριοτήτων της (π.χ. θυγατρικών εταιρειών, συμμετοχών, κ.λπ.) Αντίθετα, ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι υπεύθυνος για την επισκόπηση και αξιολόγηση του συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης πράγμα που σημαίνει ότι ο ρόλος του είναι αρκετά ευρύς, καθώς δεν περιορίζεται η δραστηριότητα του από τίποτα. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος μπορεί και πρέπει να ελέγχει όλες τους συναλλακτικούς κύκλους, δραστηριότητες, θυγατρικές εταιρείες και εταιρείες συμμετοχικού ενδιαφέροντος, καθώς επίσης και καταστήματα (όπου υφίστανται) μέσω της επισκόπησης των διαφόρων εταιρειών, διευθύνσεων, τμημάτων, υπηρεσιών, λειτουργιών, δραστηριοτήτων, καθώς επίσης και πολιτικών, διαδικασιών, κανονισμών, αλλά και ακολουθούμενων πρακτικών που συνθέτουν το σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της επιχείρησης.

Τα τελευταία χρόνια και υπό το βάρος πολλών οικονομικών σκανδάλων ο

Εξωτερικός Έλεγχος ρίχνει ολοένα και περισσότερο βάρος στην επισκόπηση των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των ελεγχόμενων εταιρειών, κυρίως όσον αφορά τις δικλίδες ασφαλείας (σημεία ελέγχου) που τίθενται από τις ίδιες τις εταιρείες γύρω από τα συστήματα χρηματοοικονομικής τους διαχείρισης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Νόμος Sarbanes –Oxley (Section 404) (2002) των Η.Π.Α., Ο οποίος επιβάλλει στις εταιρείες που έχουν εισηγμένες μετοχές τους στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης να έχουν καταγεγραμμένες τις δικλίδες ασφαλείας που έχουν θέσει για ασφαλή χρηματοοικονομική διαχείριση, να αυτό-αξιολογούνται και να πιστοποιούν τόσο ο Διευθύνων Σύμβουλος, όσο και ο Οικονομικός Διευθυντής για την επάρκεια τους ετησίως, όπως και ο Εξωτερικός Ελεγκτής τους. Όλοι οι ανωτέρω επιβάλλεται να διενεργούν δοκιμές (τεστ) αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της εταιρείας ετησίως τα οποία θα διαφέρουν ανάλογα με την σημαντικότητα της ελεγχόμενης διαδικασίας (based on materiality level).

Από τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος σε σχέση με τον Εξωτερικό Έλεγχο διαφέρουν τόσο στο αντικείμενο του ελέγχου (δηλαδή τι ελέγχεται), όσο και στο υποκείμενο του ελέγχου (ποια πρόσωπα διενεργούν τον έλεγχο και ποια τα προσόντα τους), καθώς επίσης στις διαδικασίες ελέγχου (δηλαδή τις τεχνικές ελέγχου).

Αντίθετα από τους Εξωτερικούς Ελεγκτές οι οποίοι δεν βρίσκονται σε σχέση άμεσης εξαρτημένης εργασίας με την ελεγχόμενη επιχείρηση, οι Εσωτερικοί Ελεγκτές εξαρτώνται από την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα είναι δηλαδή υπάλληλοι της γεγονός που ενδεχομένως να επηρεάζει την απαραίτητη ανεξαρτησία και αντικειμενικότητα που πρέπει να επιδεικνύουν. Επίσης, ενώ ο σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος έχει κυρίως προληπτικό χαρακτήρα, ο Εξωτερικός Έλεγχος είναι κυρίως κατασταλτικός. Ακόμα και τα απαιτούμενα προσόντα διαφέρουν μεταξύ Εσωτερικών και Εξωτερικών Ελεγκτών. Έτσι, για να πιστοποιηθεί κάποιος ως εξωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να πληρούνται μια σειρά από προϋποθέσεις ανάλογες της χώρας στην οποία δραστηριοποιείται. Στην χώρα μας για παράδειγμα απαιτούνται τουλάχιστον τρία χρόνια ελεγκτικής εμπειρίας σε συνδυασμό με την

επιτυχή εξέταση σε σειρά μαθημάτων που εξετάζονται από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ), ή η κατοχή ξένου τίτλου πιστοποίησης εγκεκριμένου ελεγκτή –λογιστή (π.χ. CPA, ACA, ACCA, κ.λπ.) και την επιτυχή εξέταση σε συγκεκριμένο αριθμό μαθημάτων από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών – Λογιστών (ΣΟΕΛ). Αντίθετα, η νομοθεσία στην χώρα μας, αλλά και η διεθνής πρακτική δεν απαιτεί από τους εσωτερικούς ελεγκτές ελάχιστες προϋποθέσεις σπουδών, εντούτοις θεωρείται καλή πρακτική η κατοχή επαγγελματικών τίτλων Εσωτερικού Ελέγχου όπως αυτές του Πιστοποιημένου Εσωτερικού Ελεγκτή (Certified Internal Auditor - CIA), ή του Ορκωτού Εσωτερικού Ελεγκτή (Chartered Internal Auditor -CMPIA). Εκείνο πάντως που προέχει είναι η τοποθέτηση κατάλληλων προσώπων από απόψεως πείρας, ήθους, μορφώσεως και ικανοτήτων ώστε να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται επαρκώς στα καθήκοντα του ελέγχου.

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Οικονομική κρίση στην Ευρώπη

Τα τελευταία χρόνια, η παγκόσμια κοινότητα αντιμετωπίζει μια μεγάλης έντασης οικονομική κρίση, η οποία, αν και εκδηλώθηκε αρχικά στις Ηνωμένες Πολιτείες με επίκεντρο τις τραπεζικές επισφάλειες και ειδικότερα την αδυναμία εξυπηρέτησης των στεγαστικών δανείων, σύντομα έλαβε διαστάσεις επιδημίας, πλήττοντας χώρες ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξής τους. Η χρηματοπιστωτική κρίση επεκτάθηκε ταχύτατα στις αναπτυγμένες χώρες και στη συνέχεια σε ολόκληρο τον κόσμο, με δραματικές επιπτώσεις στο τραπεζικό σύστημα και τις επιχειρήσεις. Η αντίδραση των χωρών ήταν άμεση σ' ότι αφορά στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης. Τα μέτρα αυτά, αν και διέφεραν από χώρα σε χώρα, ωστόσο είχαν έναν κοινό στόχο, τη βελτίωση της ρευστότητας, την κινητοποίηση των επενδύσεων με σκοπό την αναθέρμανση της οικονομίας και τη συγκράτηση της απασχόλησης.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το σχέδιο για την αντιμετώπιση της κρίσης, τη στήριξη και την ανάκαμψη της οικονομίας κατατέθηκε το Δεκέμβριο του 2008. Η ανάπτυξη κοινών στρατηγικών σε συνδυασμό με την προώθηση των μακροπρόθεσμων στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν το βασικό χαρακτηριστικό αυτού του σχεδίου. Στόχος είναι η τόνωση της αγοράς και η λήψη μέτρων για τη στήριξη των επιχειρήσεων και της απασχόλησης. Οι βασικοί άξονες για την αντιμετώπιση της κρίσης είναι η εισαγωγή ρευστότητας στην οικονομία ώστε να τονωθεί η ζήτηση και η προώθηση των επενδύσεων με μακροπρόθεσμο στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης.

Η παγκόσμια οικονομία εξακολουθεί να συμπεριφέρεται σχετικά καλά παρά τη σφοδρότητα της κρίσης του 2008. Η στασιμότητα κράτησε έναν χρόνο το 2010 και το 2011 έκλεισαν με θετικά πρόσημα. Το παγκόσμιο εμπόριο δεν ανέκαμψε ακόμα πλήρως μετά την απότομη πτώση του σχεδόν κατά 25% το 2009, και εκ των πραγμάτων η συντήρηση των πραγμάτων στηρίχθηκε περισσότερο στις μεγάλες εγχώριες αγορές ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων οικονομιών, παρά στο διεθνές εμπόριο.

Το 2012 φαίνεται να αποτελεί την πιο κρίσιμη χρονιά για την Ευρώπη μετά την κρίση του 2008. Κινδυνεύει να είναι η μόνη περιοχή με ύφεση, η μόνη περιοχή που θα δει το νόμισμα της να υποτιμάται, η μόνη περιοχή που η κρίση του δημόσιου χρέους και η κατάσταση των τραπεζών θα διακυβεύει το ίδιο το μέλλον του νομίσματός της. Αν δεν υπάρξει ριζική αλλαγή πολιτικής η Ευρώπη θα ταλανίζεται από την πρώτη και παρατεταμένη κρίση που θα αποδιαρθρώνει τις θεμελιακές συντεταγμένες της ίδιας της ενοποίησής της.

Η Ελλάδα αντιμέτωπη με την κρίση

Η χώρα μας, από το τέλος του 2009, αντιμετωπίζει τα αποτελέσματα της μεγαλύτερης κρίσης της πρόσφατης νεότερης ιστορίας της. Χρόνιες παθολογίες και δημοσιονομικές αστάθειες καθώς και φαινόμενα έντονης αναξιοπιστίας σε σχέση με την πραγματική δημοσιονομική κατάσταση της χώρας, σε συνδυασμό με ένα περιβάλλον πρωτοφανούς αβεβαιότητας στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, συντέλεσαν στο σταδιακό αποκλεισμό της Ελλάδας από τις πηγές διεθνούς δανεισμού και στην αδυναμία εξυπηρέτησης των δανειακών αναγκών της χώρας. Η διασφάλιση χρηματοδότησης με το δάνειο ύψους 110 δισ. ευρώ από τις χώρες της Ευρωζώνης και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο³ στο πλαίσιο του Μηχανισμού Στήριξης της Ελλάδας στο οποίο συμμετέχει και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα⁴ επέτρεψε στη χώρα μας να αποφύγει μια στάση πληρωμών που θα είχε ολέθριες εθνικές, οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Ο μηχανισμός εξασφάλισε μία περίοδο αποχής από τις αγορές ώστε να καταστεί εφικτή η εφαρμογή ενός φιλόδοξου προγράμματος διαρθρωτικών αλλαγών και δημοσιονομικής προσαρμογής για την μόνιμη επίλυση των αιτιών των προβλημάτων που έφτασε να αντιμετωπίζει η Ελλάδα.

---

³ Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), "IMF", είναι ένας διεθνής οργανισμός ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέροντας οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί.

⁴ Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) είναι μία από τις μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου, έχοντας την αρμοδιότητα της ρύθμισης της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και του ευρώ, του ενιαίου νομίσματος.

Τα Βαθύτερα Αίτια της Ελληνικής Οικονομικής Κρίσης

Πρόσφατα πολλοί αναλυτές έχουν προσπαθήσει να αναλύσουν τις κύριες αιτίες της Ελληνικής οικονομικής κρίσης. Στην πλειοψηφία αυτών των αναλύσεων μια σειρά από οικονομικούς συντελεστές έχουν τονισθεί σαν οι κύριοι παράγοντες για την κρίση στην Ελλάδα. Ονομαστικά, τα υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα, η μη ορθολογική διαχείριση των δημόσιων δαπανών, το τεράστιο δημόσιο χρέος, η έλλειψη εξαγωγών, η έλλειψη ανταγωνιστικότητας και η λειτουργία της αγοράς εργασίας. Ενώ αυτοί οι συντελεστές είναι συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της Ελληνικής χρηματοοικονομικής αποτυχίας, είναι μόνο ένα μέρος αυτής της πραγματικότητας.

- Τα σκάνδαλα της πολιτικής διαφθοράς στην Ελλάδα αποτέλεσαν τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων τα τελευταία 30 χρόνια με αποπομπές ακόμα και υπουργών. Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα που αποτελεί και ένα από τα κυριότερα αίτια της κρίσης, είναι η φοροδιαφυγή. Φυσικά η φοροδιαφυγή δεν γίνεται τόσο από την εργατική τάξη αλλά κυρίως από τα οικονομικά εύρωστα κοινωνικά στρώματα και ειδικότερα από επιχειρήσεις και επιχειρηματίες και επαγγελματίες όλων των κλάδων.
- Παράνομες εξοχικές κατοικίες δημιουργήθηκαν σε δασικούς χώρους, παραλίες και αλλιά δημόσια εδάφη σχεδόν ανεξέλεγκτα. Η αλήθεια είναι ότι πολλές φορές το κράτος έστειλε τις μπουλντόζες να ξηλώσει τα παράνομα κτίσματα αλλά σε μικρό ποσοστό. Τεράστιες περιοχές απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς του δημοσίου πλούτου πουλήθηκαν χωρίς διαφάνεια με μεσολαβήσεις ακόμα και μοναχών!!! (Βατοπέδι και όχι μόνο)
- Ένα άλλο γεγονός που έχει συνεισφέρει στην κρίση ήταν και ο ανεξέλικτος δανεισμός από τις τράπεζες. Με την εμφάνιση της πιστωτικής κάρτας ο έλληνας άρχισε να ξοδεύει ανεξέλικτα σαν αποτέλεσμα δισεκατομμύρια χάθηκαν από αυτούς τους δανεισμούς εφόσον πολλοί αδυνατούσαν να πληρώσουν τις δόσεις.

- Αλλά εκτός από την εσωτερική κακοδιαχείριση της οικονομίας ας μην ξεχνάμε και ένα άλλο βασικότερο αίτιο της σημερινής κρίσης που έχει πλήξει την Ελλάδα και άλλα ευρωπαϊκά κράτη όπως την Ισπανία και Πορτογαλία είναι και η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας. Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης έπληξε την Ελλάδα όπου πολλές επιχειρήσεις τοπικές και ξένες προτίμησαν επενδύσεις σε φτηνές αγορές στις χώρες με φτηνό εργατικό δυναμικό, παρόλο που ο μέσος μισθός στην Ελλάδα είναι από τους χαμηλότερους στην δυτική Ευρώπη. Πολλοί έλληνες επιχειρηματίες έφτιαξαν εργοστάσια στις βαλκανικές χώρες και χιλιάδες τοπικές επιχειρήσεις έκλεισαν. Η ελληνική ναυτιλία και ο ελληνικός εμπορικός στόλος που κάποτε ήταν ο κυριότερος κλάδος εισαγωγής συναλλάγματος της Ελλάδας σήμερα να μην εξακολουθεί να είναι από τους μεγαλύτερους στον κόσμο αλλά τα περισσότερα πλοία είναι κάτω από “φτηνές σημαίες”.
- Βασική πληγή εξίσου αποτελεί και το γεγονός ότι, η οικονομία της Ελλάδας στηρίζεται στον τουρισμό από τη μία και στα παραδοσιακά προϊόντα από την άλλη, αυτές είναι οι εξαγωγές της. Η Ελλάδα ποτέ δεν κατάφερε να δημιουργήσει ανταγωνιστική οικονομία που να στηρίζεται στη βαριά βιομηχανία και ίσως εκεί θα έπρεπε να στραφούν τα σχέδια απορρόφησης των πακέτων ενίσχυσης από την ΕΕ.

Τα σκάνδαλα της Ελλάδος

Στην Ελλάδα είμαστε τυχεροί ακόμα που δεν είδαμε τη ΔΕΗ και τον ΟΤΕ να χρεοκοπούν υπό το βάρος λογιστικών ατασθαλιών, όπως συνέβη στην Αμερική με την World Com και την Enron. Έχουμε το πλεονέκτημα του «δεύτερου παίχτη», μπορούμε να αποφύγουμε το φιάσκο που γεύτηκαν οι λογιστές στην άλλη μεριά του Ατλαντικού, μαθαίνοντας από τα λάθη τους. Η Ελλάδα όμως δεν είναι το αγγελούδι της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 1999 έχει χαρακτηριστεί η εποχή της «μεγάλης φούσκας στο Χρηματιστήριο». Ο όγκος και η πολυπλοκότητα των τραπεζικών εργασιών είναι ιδιαίτερα μεγάλος και ο κίνδυνος σφαλμάτων αντίστοιχα ιδιαίτερα

υψηλός. Στην Ελλάδα το καλοκαίρι του 1999 πολλοί Έλληνες ασχολούνταν με το χρηματιστήριο. Ακόμη και σε μικρά χωριά υπήρχαν ΕΛΔΕ5 (γραφεία αγοράς και πώλησης μετοχών) και πολλές μικρές εταιρίες εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο. Οι ενεργοί κωδικοί επενδυτών στο ΧΑΑ έφτασαν το ενάμιση εκατομμύριο περίπου, όταν οι Έλληνες εργαζόμενοι υπολογίζονται σε περίπου τεσσεράμισι εκατομμύρια. Η πτώση ξεκίνησε στις 23 Σεπτεμβρίου και συνεχίστηκε για αρκετά χρόνια εξανεμίζοντας την αξία των μετοχών. Πολλές από τις μετοχές που είχαν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο αποδείχτηκαν «φούσκες», δηλαδή άνευ αντικρίσματος μετοχές με εταιρίες χωρίς έργο αλλά μόνο σκοπό την ελκυστική εικόνα στο χρηματιστήριο. Θεωρείται από πολλούς το μεγαλύτερο οικονομικό-πολιτικό σκάνδαλο της μεταπολεμικής Ελλάδας, καθώς αποτέλεσε την αφορμή για σημαντικού μεγέθους αναδιανομή πλούτου. Οι επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία όμως ήταν μάλλον μικρές. Και οι επιπτώσεις στους πολίτες υπερτιμήθηκαν από μέρος της πολιτικής και τον εντυπωσιοθηρικό Τύπο. Για παράδειγμα, αιτιάσεις ότι χάθηκαν δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ από την περιουσία του ελληνικού λαού.

Από το 2008 η Ελλάδα τέθηκε σε ελέγχους που διενέργησε η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠΕΕ, πρώην ΣΔΟΕ). Εντοπίστηκαν σχεδόν το 43% των επιχειρήσεων να φοροδιαφεύγουν την περίοδο του 2009. Η ΥΠΕΕ εντόπισε επίσης πως η Ελλάδα έχει κάνει τελικά πολλές ατασθαλίες, πρόσφατα μάλιστα με το σκάνδαλο της Siemens μια υπόθεση που αφορά σε ενδεχόμενο χρηματισμό Ελλήνων πολιτικών και στελεχών δημόσιων οργανισμών, όπως ο ΟΤΕ, από την γερμανική εταιρεία Siemens, σχετιζόμενο με συμβάσεις προμήθειας υλικών, υπηρεσιών και συστημάτων στο Ελληνικό Δημόσιο. Το σκάνδαλο Μονής Βατοπεδίου αφορά μια σειρά ανταλλαγών ακινήτων, εκτάσεων και οικοπέδων, μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Μονής Βατοπεδίου του Αγίου Όρους, με φερόμενο απώτερο σκοπό να περιέλθουν αυτά, δια πλαγίας οδού -αγοραπωλησιών, μέσω της Ιεράς Μονής, σε συγκεκριμένες υπεράκτιες εταιρείες.

---

⁵ Εταιρία Λήψης και Διαβίβασης Εντολών

Δημοσιονομική εξυγίανση και Δημοσιονομική προσαρμογή

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει από το 2008 η ελληνική κοινότητα, διανύει μια περίοδο έντονης οικονομικής κρίσης. Στα μέσα του 2010, και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας έκλεισε για το 2009 σε επίπεδα πολύ πάνω από αυτά που θα καθιστούσαν το δημόσιο χρέος βιώσιμο, η ελληνική κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές για τη χρηματοδότηση του τρέχοντος δημοσιονομικού ελλείμματος και την αναχρηματοδότηση του χρέους. Αποτέλεσμα ήταν ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας και στάσης πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου. Η προσπάθεια της κυβέρνησης να ανακτήσει την αξιοπιστία της χώρας στις διεθνείς αγορές και να πετύχει μείωση των επιτοκίων οδήγησε σε λήψη μέτρων μείωσης των δαπανών, τα οποία δεν κατάφεραν να ανατρέψουν το αρνητικό κλίμα. Κατόπιν αυτών η Ελλάδα κατέφυγε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα.

Η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό στήριξης έγινε υπό τους όρους ότι η Ελλάδα θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και, ειδικότερα, υπό τους όρους ότι θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης. Με τη χρηματοδότηση από το μηχανισμό αποφεύχθηκε ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας της Ελλάδας, που θα είχε πιθανές ανεξέλεγκτες συνέπειες και για όλη τη ζώνη του ευρώ. Η Ελληνική οικονομία συνέχισε να βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας και το επόμενο διάστημα με αποτέλεσμα, τον Ιούνιο του 2011, η κυβέρνηση να καταφύγει στην ψήφιση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, που περιλάμβανε νέα μέτρα λιτότητας και περικοπές. Επίσης τέθηκε θέμα αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και αναδιάρθρωσης ή «κουρέματος» του χρέους με σκοπό τη μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα.

Ιστορικό του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου

Η ιδέα των πολυετών προϋπολογισμών και το νέο πλαίσιο διαχείρισης των δημόσιων πόρων δεν είναι καινούργια. Έχει ξεκινήσει να εφαρμόζεται συστηματικά σχεδόν

από τις αρχές της δεκαετίας του '80 και είναι σήμερα ευρέως διαδεδομένη σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου. Η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Δανία, το Βέλγιο, η Σουηδία, η Αγγλία και οι ΗΠΑ είχαν ήδη ξεκινήσει από τη δεκαετία του '80. Παρατηρώντας την ευρωπαϊκή εμπειρία βλέπουμε όλες τις αναπτυγμένες χώρες να υιοθετούν τη νέα φιλοσοφία διαχείρισης των δαπανών, προκειμένου να πετύχουν τη μείωση του κόστους λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης και των ελλειμμάτων τους. Αυτό συνέβη ιδιαίτερα έντονα τα τελευταία 10-15 χρόνια με την αύξηση του διεθνούς ανταγωνισμού και την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, αργότερα.

Ο προϋπολογισμός της ΕΕ, είναι βασισμένος σε μεσοπρόθεσμα επταετή προγράμματα, ενώ για κάθε έτος και για κάθε τομέα δραστηριότητας περιλαμβάνονται τα ποσά που έχουν προϋπολογισθεί να δαπανηθούν, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα υπέρβασής τους. Προς ενίσχυση, μάλιστα, αυτής της διαδικασίας και προκειμένου να εντοπίζονται τυχόν ακολουθίες ή ανισορροπίες στις δημοσιονομικές αλλά και τις διαρθρωτικές πολιτικές των κρατών- μελών, καθιερώθηκε πρόσφατα στην ΕΕ το ευρωπαϊκό εξάμηνο. Το ευρωπαϊκό εξάμηνο είναι η περίοδος (Ιανουάριο- Ιούνιος κάθε έτος) κατά την οποία γίνεται προσπάθεια ενίσχυσης του συντονισμού των δημοσιονομικών αποφάσεων, εντοπίζονται οι κύριες οικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ και παρέχονται στρατηγικές συμβουλές για τις πολιτικές των κρατών μελών.

Παρουσίαση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ)

1. Το ΜΠΔΣ ως βασική μεταρρύθμιση της δημοσιονομικής διαχείρισης

Στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής παρουσιάζονται τα δημοσιονομικά όρια και δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί, και περιγράφονται οι βασικές πολιτικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες σύμφωνα πάντα με τον Νόμο 3871/2010 καθιέρωσε στη χώρα μας τη σύνταξη του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ), που στοχεύει στην απεικόνιση της δημοσιονομικής στρατηγικής της Γενικής Κυβέρνησης, ως ένα ενιαίο σύνολο, σε πολυετή ορίζοντα. Καθορίζονται, επίσης συγκεκριμένοι στόχοι, χρονοδιαγράμματα

και σταδιακής μείωσης του ελλείμματος με την υιοθέτηση ανώτατων ορίων δαπανών των φορέων της Κεντρικής Κυβέρνησης.

Το ΜΠΔΣ αποτελεί το μέσο με τον οποίο οι επιλεγμένες πολιτικές της Κυβέρνησης καθώς και οι παρεμβάσεις που θα τις υλοποιήσουν, για την χρονική περίοδο στην οποία αναφέρεται, τίθενται προς δημόσια συζήτηση και ψήφιση, με ξεκάθαρη μορφή. Συνεπώς, ο ετήσιος Προϋπολογισμός δεν είναι κάτι ξεχωριστό, αλλά τμήμα του συνόλου της μεσοπρόθεσμης πολιτικής. Με τον τρόπο αυτό, ο έλεγχος του Κοινοβουλίου καθίσταται ουσιαστικότερος, αφού μπορεί να παρακολουθεί στενά το βαθμό υλοποίησης των παρεμβάσεων, να ελέγχει την εκτέλεσή τους, να προτείνει διορθώσεις και να κρίνει το αποτέλεσμα με βάση τα οφέλη που προέκυψαν.

2. Περιεχόμενο του ΜΠΔΣ

Σύμφωνα με το νόμο 3871/2010, το ΜΠΔΣ, περιλαμβάνει, για το έτος Προϋπολογισμού και τα τρία επόμενα έτη, κατά κύριο λόγο:

- τους μεσοπρόθεσμους στόχους για τη Γενική Κυβέρνηση και τους επιμέρους φορείς της,
- την περιγραφή και αξιολόγηση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών εξελίξεων και προβλέψεων για τα δύο προηγούμενα έτη, το τρέχον έτος, το έτος προϋπολογισμού και τα επόμενα τρία έτη,
- όλες τις παραδοχές των οικονομικών και δημοσιονομικών προβλέψεων (ελαστικότητες και ποσοστά συμμόρφωσης για τις κύριες πηγές των εσόδων, αριθμό εργαζόμενων, μισθολογικές και συνταξιοδοτικές εξελίξεις, παροχές, δαπάνες αγαθών και υπηρεσιών, δαπάνες επενδύσεων και δαπάνες τόκων), τις κύριες πηγές κινδύνου για τις δημοσιονομικές προβλέψεις,
- το στόχο για το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης, τις δαπάνες και τα έσοδα σε Κεντρική Κυβέρνηση, τοπική αυτοδιοίκηση, κοινωνική ασφάλιση για τα αντίστοιχα έτη,
- τις προβλεπόμενες δαπάνες της Κεντρικής Κυβέρνησης ανά Υπουργείο για τον Προϋπολογισμό του επόμενου έτους, καθώς και τις συνολικές δαπάνες τους για την περίοδο,

- τα έσοδα και τις δαπάνες της Κεντρικής Κυβέρνησης ανά οικονομική κατηγορία και τις προβλέψεις για τα φορολογικά έσοδα και τις δαπάνες για την περίοδο,
- τις εκτιμήσεις ανά οικονομική κατηγορία των ακαθάριστων εξόδων, εσόδων, και ελλείμματος ή πλεονάσματος του Κοινωνικού Προϋπολογισμού και των Ενοποιημένων Προϋπολογισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- τα συνολικά ανώτατα όρια δαπανών για τη Γενική Κυβέρνηση καθώς και τα ανώτατα όρια του Κρατικού Προϋπολογισμού, των ΟΤΑ⁶ και των ΟΚΑ για την περίοδο.

Η Δημοσιονομική Εξυγίανση στην Ελλάδα

«Αυτά επιδιώκονται από το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015»

Η Ελλάδα διαθέτει τεράστιες δυνατότητες, μοναδικό φυσικό πλούτο και ανθρώπινο κεφάλαιο, μεγάλα συγκριτικά πλεονεκτήματα. Και όμως, κατέληξε να είναι μια χώρα με αναιμική παραγωγή, με μια οικονομία μη ανταγωνιστική, στηριζόμενη σε δανεικά και με εκτεταμένη κοινωνική αδικία. Μια χώρα οικονομικά, δημοσιονομικά και κοινωνικά μη βιώσιμη.

Η πορεία των τελευταίων ετών προς την παρακμή θα αντιστραφεί πλήρως με τις μεγάλες αλλαγές που έχουμε αρχίσει να εφαρμόζουμε:

- για να βγούμε με βιώσιμο τρόπο από την κρίση,
- για να περάσουμε από μια χώρα που καταναλώνει με δανεικά σε μια χώρα που δημιουργεί και παράγει,
- για να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας,
- για να παραχθεί νέο εισόδημα που θα μοιράζεται δίκαια.

---

⁶ Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) ονομάζονται τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που το καθένα έχει συσταθεί σε συγκεκριμένη εδαφική περιφέρεια της Ελλάδας και έχει ως σκοπό τη διοίκηση των τοπικών ζητημάτων

Στόχος κάθε αναπτυξιακής πρωτοβουλίας είναι η δημιουργία όσων γίνεται περισσότερων θέσεων εργασίας και ευκαιριών απασχόλησης στον ιδιωτικό τόρα που το κράτος δεν μπορεί και δεν θέλει πια να απορροφά με τεχνητό και πελατειακό τρόπο την ανεργία.

Προϋπόθεση για την ανάπτυξη είναι όμως να συνεχιστεί απαρέγκλιτα την προσπάθεια της Δημοσιονομικής Εξυγίανσης προκειμένου να ενισχυθεί η αξιοπιστία της χώρας μας, να ανακτήσουμε τη εμπιστοσύνη, να βελτιώσουμε τη δυνατότητα άντλησης κεφαλαίων των ελληνικών επιχειρήσεων και του τραπεζικού μας συστήματος έτσι ώστε να αυξηθεί και η ρευστότητα της πραγματικής οικονομίας.

Ξεκίνησε ήδη ένα μεγάλο πρόγραμμα αλλαγών για να επανέλθει η ανάπτυξη στην πατρίδα μας :

- Με το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων και την απελευθέρωση των υπηρεσιών που μειώνουν το κόστος για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- Με ένα νέο θεσμικό πλαίσιο για την επιτάχυνση των μεγάλων επενδύσεων.
- Με τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως ο επενδυτικός νόμος και ΕΤΕΑΝ⁷.
- Με τη ριζική απλοποίηση της διαδικασίας ίδρυσης των επιχειρήσεων.
- Με τον πολλαπλασιασμό των ηλεκτρονικών υπηρεσιών από το κράτος
- Με τη μείωση των συντελεστών για τα κέρδη των επιχειρήσεων που επενδύονται και στοχευόμενα κίνητρα για τις νέες επιχειρήσεις, τη διατήρηση θέσεων εργασίας, την ανάπτυξη της έρευνας και της τεχνολογίας.

---

⁷ Το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ ΑΕ) είναι πρωτοποριακό εταιρικό σχήμα δημοσίου συμφέροντος και αποτελεί αναπτυξιακού χαρακτήρα θεσμό, συμπληρωματικό του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος, για την ενίσχυση των μεσαίων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής του Νέου Δημοσιονομικού Πλαισίου

Σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία και παρά το γεγονός ότι η κάθε χώρα εφάρμοσε διαφορετική στρατηγική και μεθόδους δημοσιονομικής διαχείρισης με μεσοπρόθεσμο προγραμματισμό, όλες οι έρευνες αναγνωρίζουν ότι βελτιώθηκε ουσιαστικά το σύστημα διαχείρισης των δαπανών. Οι στόχοι επιτεύχθηκαν και αναδείχθηκε η χρησιμότητα αυτής της πολιτικής.

Αλλά και η οργανωτική δομή και ο τρόπος διοίκησης και λήψης αποφάσεων στο δημόσιο τομέα, βελτιώθηκαν ουσιαστικά. Γι' αυτό και, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ⁸, το 50% των χωρών –μελών του, έχει πλέον υιοθετήσει σύστημα αποδοτικής διοίκησης/διαχείρισης των δημόσιων δαπανών.

Δημοσιονομική Προσαρμογή

Ο όρος «Δημοσιονομική Προσαρμογή» στα οικονομικά χρησιμοποιείται γενικά για να περιγράψει τη διαδικασία μεταβολής (είτε των τιμών, είτε των προσφερόμενων ποσοτήτων, είτε της ζήτησης) προς επίτευξη ισορροπίας προσφοράς και ζήτησης. Χρησιμοποιείται, αναφορικά με τη διαδικασία επαναφοράς σε ισορροπία προσφοράς και ζήτησης, σε περιπτώσεις όπου μεταβληθείσες εξωτερικές συνθήκες έχουν μετατοπίσει κάποια από τις καμπύλες προσφοράς και ζήτησης εκτός ισορροπίας. Η καμπύλη προσφοράς και ζήτησης μπορεί να περιγράψει μια οποιαδήποτε αγορά, για παράδειγμα. αγορά κάποιων συγκεκριμένων προϊόντων, χρηματαγορά, αγορά εργασίας, ή ακόμα και τη συνολική προσφορά και ζήτηση μιας οικονομίας σε μακροοικονομικό επίπεδο. Ο όρος «Προσαρμογή» ή «Διαδικασία Προσαρμογής» χρησιμοποιείται διότι η μεταβολή προς επίτευξη ισορροπίας είναι μεν αναπόφευκτη, η εξίσωση προσφοράς και ζήτησης (παραγωγής και εισοδήματος) είναι «νόμος» των οικονομικών, αλλά ωστόσο η μεταβολή δεν είναι αυτόματη. Σε μια οποιαδήποτε αγορά μέχρι να γίνει εξίσωση προσφοράς και ζήτησης μεσολαβεί κάποιος χρόνος και

---

⁸ Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) ένας διεθνής οργανισμός εκείνων των αναπτυσσόμενων χωρών που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς.

αυτό δεν συμβαίνει με έναν μοναδικό τρόπο αλλά μπορεί να συμβεί είτε με μεταβολές τιμών, είτε με μεταβολές προσφερόμενων ποσοτήτων, είτε με μεταβολές ζητούμενων ποσοτήτων, είτε και με τα τρία. Ποιος ακριβώς θα είναι ο μηχανισμός προσαρμογής και ο αναγκαίος χρόνος εξαρτάται από διάφορους παράγοντες όπως οι ελαστικότητες ή ακαμψίες της συγκεκριμένης αγοράς, ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνονται οι προσδοκίες για το πραγματικό επίπεδο των τιμών.

Ο όρος Προσαρμογή και ειδικότερα Δημοσιονομική Προσαρμογή χρησιμοποιείται επίσης σε σχέση με τις (συνηθέστερα υποανάπτυκτες αλλά όχι μόνο) χώρες που έχουν χρεοκοπήσει, έχουν δηλαδή τεθεί εκτός χρηματαγορών και αγορών συναλλάγματος και λαμβάνουν χρηματοδότηση από το Διεθνές Ταμείο των χωρών του ΟΗΕ⁹ που υπάρχει για αυτό το σκοπό. Σε αυτό το πλαίσιο, σύμφωνα με το φυλλάδιο του ΔΝΤ με τίτλο Fiscal Adjustment for Stability and Growth (Δημοσιονομική Προσαρμογή για Σταθερότητα και Ανάπτυξη) «Η δημοσιονομική προσαρμογή είναι δυνατόν να περιλαμβάνει είτε περιορισμό είτε χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής, ανάλογα με τις περιστάσεις που αφορούν την κάθε χώρα. Αυτός ο ευρύτερος ορισμός της προσαρμογής σε σχέση με την κοινή χρήση του όρου που ταυτίζει τη Δημοσιονομική Προσαρμογή (fiscal adjustment) με τη Δημοσιονομική Εξυγίανση (fiscal consolidation) αντικατοπτρίζει την αυξανόμενη έμφαση σε περιστάσεις που απαιτούν δημοσιονομική επέκταση.».

Ως προσαρμογή, δηλαδή, περιγράφονται είτε τα μέτρα οικονομικής πολιτικής που λαμβάνει μια κυβέρνηση για να διορθώσει τη Δημοσιονομική (αν)ισορροπία και να πετύχει πρωτογενώς ισοσκελισμένο προϋπολογισμό (αυτό αναφέρεται ειδικότερα ως δημοσιονομική εξυγίανση), είτε τα μέτρα που λαμβάνει για να ενισχύσει τις δυνατότητες ανάπτυξης της οικονομίας. Οι δύο αυτές περιπτώσεις συνήθως αμοιβαία αποκλείουν η μια την άλλη, δηλαδή είναι μάλλον αδύνατο να επιτευχθούν ταυτόχρονα σε περίπτωση που το πρόβλημα είναι ταυτόχρονα και ο ελλειμματικός προϋπολογισμός και οι χαμηλές δυνατότητες ανάπτυξης μια οικονομίας.

---

⁹ Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) είναι ένας διεθνής οργανισμός παγκόσμιας εμβέλειας μεταξύ των κρατών του κόσμου με σκοπό τη συνεργασία στο Διεθνές Δίκαιο, την ασφάλεια, την οικονομική ανάπτυξη και την πολιτική ισότητα.

Το κόστος, η προσαρμογή και οι προσδοκίες

Το στοίχημα ανάπτυξη, επενδύσεις και δημοσιονομική προσαρμογή θα επιχειρήσει να κερδίσει τα επόμενα τρία χρόνια η ελληνική κυβέρνηση, λειτουργώντας μέσα στο ιδιαίτερα περιορισμένο και αυστηρό πλαίσιο που έχει θέσει η τρόικα, με σχεδόν ανύπαρκτους βαθμούς ελευθερίας. Τρία χρόνια μετά την ένταξη της χώρας στον μηχανισμό στήριξης, η τρικομματική κυβέρνηση στοχεύει στην επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος 0,4% του ΑΕΠ10 για πρώτη φορά φέτος μετά το 2000 μέσα σε συνθήκες βαθιάς ύφεσης, αφού και για το 2013 η ελληνική οικονομία προβλέπεται να συρρικνωθεί κατά 4,5%, η ανεργία να επιμένει στα απίστευτα επίπεδα του 22,8%, οι επενδύσεις να υποχωρούν κατά 3,7% και η ιδιωτική κατανάλωση κατά 7%.

Τα επιτεύγματα της Ελλάδας σε μνημονικούς καιρούς

Η ελληνική οικονομία στα τρία χρόνια εφαρμογής του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής έχει καταφέρει να επιτύχει κάποια επιτεύγματα που έχουν διορθώσει στρεβλώσεις ετών και έχουν θέσει τις βάσεις για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Στο διάστημα αυτό επιτεύχθηκε η σημαντικότερη δημοσιονομική προσαρμογή ανάμεσα στις αναπτυγμένες χώρες τα τελευταία τριάντα χρόνια, ενώ ταυτόχρονα προωθήθηκαν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που βελτίωσαν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, μείωσαν το μοναδιαίο κόστος εργασίας και εξάλειψαν το τεράστιο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών μέσω της βελτίωσης του εμπορικού ισοζυγίου. Το σημαντικότερο επίτευγμα των τελευταίων τριών ετών, όπως τα καταγράφει το υπουργείο Οικονομικών, είναι η πρωτοφανής για αναπτυγμένη χώρα Δημοσιονομική Προσαρμογή που επιτεύχθηκε σε ένα περιβάλλον βαθιάς ύφεσης. Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης από το 15,6% το 2009 έπεφτε σταθερά τα τρία τελευταία χρόνια και το 2012 μειώθηκε σε όρους καθαρής δημοσιονομικής επίδοσης στο 6,0% (το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης που ανακοινώθηκε από τη Eurostat στις 22.4.2013 ανέρχεται στο 10% του ΑΕΠ, αλλά

---

¹⁰ Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν στα αγγλικά Gross Domestic Product, είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες.

περιλαμβάνει μία εφάπαξ επίδραση της στήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ύψους περίπου 4% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για έλλειμμα 6,6% του ΑΕΠ στον προϋπολογισμό του 2012. Το έλλειμμα μειώθηκε κατά 3,8% του ΑΕΠ σε σχέση με το 2011 (9,8% του ΑΕΠ), ενώ το πρωτογενές έλλειμμα κατά το 2012 μειώθηκε στο 1% του ΑΕΠ έναντι 2,7% του ΑΕΠ που ήταν το 2011 και 10,5% του ΑΕΠ το 2009. Το κυκλικό προσαρμοσμένο αποτέλεσμα αναμένεται να μειωθεί από έλλειμμα -19,1% του ΑΕΠ το 2009 σε πλεόνασμα της τάξης του 0,2% το 2013 και σε πλεόνασμα της τάξης του 1,6% το 2016. Το κυκλικό προσαρμοσμένο πρωτογενές αποτέλεσμα αναμένεται να μειωθεί από έλλειμμα -13,6% του ΑΕΠ το 2009 σε πλεόνασμα της τάξης του 4,3% το 2013 και σε πλεόνασμα της τάξης του 6,1% το 2016. Τον Μάρτιο του 2012, η ελληνική κυβέρνηση ολοκλήρωσε την εθελοντική ανταλλαγή ομολόγων και τον Δεκέμβριο του 2012 την επαναγορά ομολόγων, με αποτέλεσμα τη σημαντική ελάφρυνση του δημόσιου χρέους. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Eurostat¹¹ στις 22.4.2013, το δημόσιο χρέος μειώθηκε από 355 δισ. ευρώ το 2011 σε περίπου 304 δισ. ευρώ το 2012, ή σε ποσοστό του ΑΕΠ, από 170,3% το 2011 σε 156,9% το 2012. Μακροπρόθεσμα προβλέπεται περαιτέρω μείωση του δημόσιου χρέους, όπου το 2022 θα κατέλθει σε ποσοστό κάτω του 110% του ΑΕΠ.

---

¹¹ Η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat) είναι υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που εδρεύει στο Λουξεμβούργο. Κύριο καθήκον της είναι η συλλογή και δημοσίευση στατιστικών στοιχείων που αφορούν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και η προώθηση μεθόδων στατιστικής σε κράτη-μέλη ή υποψήφια κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ «Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ»

Η Εταιρική Διακυβέρνηση

«Η Εταιρική Διακυβέρνηση δεν είναι παρά μόνο το σύστημα με το οποίο οι εταιρίες διευθύνονται και ελέγχονται.»(Έκθεση της επιτροπής Gadbury UK). Η καλή εταιρική διακυβέρνηση είναι πολύ σημαντική, γιατί οι διαχειριστές και οι ιδιοκτήτες δεν είναι πάντοτε οι ίδιοι άνθρωποι. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Ελληνικού Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε)¹² Γ. Ζέρη, η Εταιρική Διακυβέρνηση (Corporate Governance) είναι το σύνολο των κανόνων που διέπει τις σχέσεις όλων των συμμετεχόντων και όσων επηρεάζονται από την λειτουργία της εταιρίας.

Σκοπός της είναι η μεγιστοποίηση της αξίας της επιχείρησης προς όφελος των μετόχων της, όσων συμβάλλουν στην ανάπτυξη της και της κοινωνίας γενικότερα. Στηρίζεται στον Εσωτερικό Έλεγχο, ο οποίος αξιολογεί και καταγράφει τις εσωτερικές διαδικασίες, επισημαίνει αδυναμίες και αποκλίσεις του συστήματος, παρέχει συμβουλές και προτείνει προσαρμογές. Συμβάλλει την ανάπτυξη και την εμπέδωση της εταιρικής κουλτούρας μεταξύ των στελεχών της και στην προσαρμογή της επιχείρησης στον ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Ουσιαστικά συμβάλει στην προστασία της εταιρίας και στην διασφάλιση των μετόχων.

Η εταιρική διακυβέρνηση στηρίζεται στο εταιρικό και στο χρηματιστηριακό δίκαιο, στους λογιστικούς κανόνες, στις επιχειρηματικές πρακτικές και στην δεοντολογία κάθε χώρας. Κύριοι στόχοι της είναι να διευκολύνει και ενισχύσει τις επιδόσεις, καθιερώνοντας ένα σύστημα κινήτρων που ενθαρρύνει τους διοικούντες να μεγιστοποιήσουν την επιχειρηματική αποτελεσματικότητα.

Κώδικας Δεοντολογίας

Ο Κώδικας Δεοντολογίας αναφέρεται σε ένα σύνολο τυπικών κανόνων συμπεριφοράς, σηματοδοτεί την κατεύθυνση της οικονομικής δράσης και συμπεριφοράς της επιχείρησης. Αποτελεί μια έγγραφη δήλωση που καθορίζει

---

¹² Το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε.) ιδρύθηκε το 1985 στην Αθήνα και είναι ο μοναδικός διαπιστευμένος φορέας στην Ελλάδα του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών των Η.Π.Α. και συνδεδεμένο μέλος αυτού. Επίσης είναι ενεργό μέλος της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Ινστιτούτων Εσωτερικού Ελέγχου.

επακριβώς τις εταιρικές αρχές, την ηθική, τους κανόνες συμπεριφοράς και τη φιλοσοφία της επιχείρησης. Αναφέρεται στην ανάληψη ευθυνών που αφορούν στους υπαλλήλους, στους μετόχους, στους πολίτες, στο περιβάλλον και σε κάθε άλλο κομμάτι της κοινωνίας. Επίσης, καθορίζει ένα σύνολο κοινών αξιών με σκοπό να δώσουν στη επιχείρηση ταυτότητα και επιχειρηματική κουλτούρα, όραμα, πρότυπα συμμόρφωσης και κανόνες συναλλαγής-διαπραγμάτευσης σε όλους όσους έχουν έννομο συμφέρον έναντι της επιχείρησης (Singh 2002). Οριοθετεί θέματα που εντάσσονται σε τρεις κατηγορίες:

- Την ηθική συμπεριφορά, μεταξύ των ανωτέρων στελεχών και το χειρισμό των εσωτερικών συγκρούσεων, τόσο σε προσωπικό όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο,
- Στις υποχρεώσεις των ανωτέρων οικονομικών στελεχών για την σύνταξη και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων
- Στην εφαρμογή και συμμόρφωση με τους κανόνες και τους περιορισμούς που θεσπίζουν οι εποπτικές αρχές.

Ο Κώδικας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εταιρικής διακυβέρνησης για την επίτευξη της διαφάνειας στην λειτουργία των επιχειρήσεων και την αποτροπή ανήθικων ενεργειών, μέσω της καθιέρωσης κανόνων συμπεριφοράς, και προέκταση της αποστολής, του οράματος, των στρατηγικών και των αξιών της επιχείρησης.

Ο Ρόλος της Ελεγκτικής σε περιόδους Δημοσιονομική Εξυγίανσης

Η κρίση αναμφίβολα θα ήταν χειρότερη αν δεν υπήρχαν οι ελεγκτές, οι οποίοι χωρίς αμφισβήτηση συνέβαλαν με το καθοριστικό τους έργο καθώς επίσης και με την εμπειρία πολλών ετών στην πρόωρη αντιμετώπιση καθώς και στην εξάλειψη πολλών φαινομένων διαφθοράς που τα τελευταία χρόνια ταλανίζουν την ελληνική κοινωνία. Ο καταλυτικός ρόλος που κλήθηκε και έφερε εις πέρας ο ελεγκτής σε αυτή τη περίοδο δημοσιονομικής εξυγίανσης που διανύουμε, φαίνεται και στο γεγονός ότι σήμερα οι οργανισμοί, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, οι οποίοι

λειτουργούν σε ένα περιβάλλον το οποίο εμπεριέχει κινδύνους κάθε μορφής που η διεύθυνση ενός οργανισμού καλείται να αντιμετωπίσει, να περιορίσει και να ασφαλίσει, μας δείχνει εξίσου ότι η ύπαρξη ελέγχου καθίσταται απαραίτητη και αναγκαία καθώς επίσης και ότι η παρεμβατική του δράση ήταν αυτή που συνέβαλλε στον περιορισμό αυτών των φαινομένων.

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας αυξάνει το ενδιαφέρον των ερευνητών αναφορικά με τον εσωτερικό έλεγχο (Sarens and De Beelde, 2006; Karagiorgos et al., 2009). Ταυτόχρονα, η τραπεζική οικονομική κρίση, η οποία εξελίχθηκε σε παγκόσμια οικονομική κρίση πλήττοντας τις οικονομίες και τα τραπεζικά συστήματα πολλών χωρών, απέδειξε πως μία σημαντική αιτία της ήταν ο ανεπαρκής εσωτερικός έλεγχος και η λανθασμένη αξιολόγηση επενδύσεων (Hardouin, 2011). Η ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών είναι ιδιαίτερα μεγάλη στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία σήμερα επηρεάζουν την γενικότερη οικονομική κατάσταση των χωρών. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ένα ιδιαίτερα δημοφιλές ερευνητικό πεδίο, το οποίο κεντρίζει το ενδιαφέρον ερευνητών και μελετητών τα τελευταία χρόνια (Savcuk, 2007; Karagiorgos et al., 2010).

Η πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση αποκάλυψε τη μεγάλη ζημιά που προκλήθηκε από την έλλειψη διαφάνειας στο Τραπεζικό χώρο και την ασθενή εφαρμογή των μέτρων εταιρικής διακυβέρνησης στις Τράπεζες (Holland, 2010). Χρόνιες τραπεζικές απάτες διαπράττονται τόσο από τους ίδιους υπαλλήλους της Τράπεζας, όσο και από εξωτερικούς δράστες. Καταχρήσεις υπέρογκων χρηματικών ποσών, πλαστές επιταγές, ξέπλυμα χρήματος, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, πλαστά πιστοποιητικά και παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις συνιστούν μερικές από τις μορφές τραπεζικών απατών που ταλανίζουν το τραπεζικό σύστημα. Υπό αυτό το πρίσμα, ο έλεγχος κλήθηκε να εντοπίσει και να περιορίσει τις απάτες εις βάρος των τραπεζών μέσω των ελέγχων που πραγματοποίησε και των συστάσεων και προτάσεων δικλίδων ασφαλείας που προτείνει (Karagiorgos et al., 2010). Ακολουθώντας την ανωτέρω προσέγγιση, ο τρόπος διεκπεραίωσης των τραπεζικών συναλλαγών συνεχώς διαφοροποιείται ώστε γίνεται περισσότερο πολύπλοκος εξαιτίας των νέων δικλίδων ασφαλείας που συνεχώς ενσωματώνονται στην καθημερινή λειτουργία των Τραπεζών με σκοπό την

ελαχιστοποίησης της πιθανότητας πραγμάτωσης απάτης εις βάρος των τραπεζών.

Την συνεργασία των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών ως μέσο μείωσης των φαινομένων της απάτης μελέτησαν οι Tsalavoutas and Evans (2010). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η έλλειψη αποτελεσματικού εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου, οδηγεί σε παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες αποβαίνουν εις βάρος των επιχειρήσεων. Η στελέχωση του τμήματος του ελέγχου σε περίοδο κρίσεως γίνεται όλο και πιο εξειδικευμένη με ικανό προσωπικό και των σαφών οδηγιών ελέγχου και πρόληψης της απάτης με σκοπό τον περιορισμό της. Έχουμε ήδη αναφέρει την ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου. ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να είναι ανεξάρτητος και αντικειμενικός κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ωστόσο από την στιγμή που είναι υπάλληλος της επιχείρησης που ελέγχει, η ανεξαρτησία του καταστρατηγείται πολλές φορές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο εσωτερικός έλεγχος να μην είναι 100% αξιόπιστος και αντικειμενικός. Άλλωστε,, ο ανεξάρτητος ελεγκτής εντοπίζει μόνο το 5% των απατών. Για αυτό το λόγο, όσον αφορά την απάτη, ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει:

- να αξιολογήσει το πλαίσιο ελέγχου,
- να προσδιορίσει τις ενδείξεις απάτης,
- να εντοπίσει τις αδυναμίες που θα μπορούσαν να διευκολύνουν την απάτη, να διενεργεί έρευνες και ελέγχους και να επικοινωνεί με τη Διοίκηση όπου εντοπίζει περιπτώσεις απάτης.

Ένα εξίσου πολύ σημαντικό κομμάτι το οποίο μας δείχνει το ρόλο της ελεγκτικής, είναι τόσο η προσέλκυση νέων πελατών όσο και η μεγαλύτερη δέσμευση των υφιστάμενων πελατών μέσω παροχής σε αυτών επιπλέον υπηρεσιών και προϊόντων που κατάφερε να πετύχει.. Υπό αυτό το πρίσμα πολλές χορηγήσεις σε πελάτες πραγματοποιούνται χωρίς αυτοί να πληρούν 100% τις απαιτούμενες προϋποθέσεις. Σε αυτό το σημείο επίσης φαίνεται ότι η συνεισφορά του εσωτερικού ελέγχου είναι κομβική, αφού από την μία πλευρά οφείλει να προφυλάξει την επιχείρηση (από

πιθανό κίνδυνο), ενώ από την άλλη πλευρά δεν θα πρέπει να οδηγήσει σε μείωση των πελατών της.

Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου της Δημοκρατίας ένα υπέρ-πολύτιμο εργαλείο στα χέρια κάθε ελεγχόμενου οργανισμού αλλά και της Δημόσιας Υπηρεσίας στο σύνολό της, μέσω της ανεξάρτητης, αντικειμενικής και συμβουλευτικής δραστηριότητας που παρέχει, ενδυναμώνει τα συστήματα ελέγχου και βελτιώνει τη διαχείριση κινδύνων και διακυβέρνησης των ελεγχόμενων οργανισμών, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους με οικονομικότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα.

Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου της Δημοκρατίας ως κεντρική Αρχή για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου στις κρατικές υπηρεσίες, έχει διενεργήσει τα τελευταία χρόνια σε διάφορα Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες της Δημόσιας Υπηρεσίας ελέγχους, που έχουν καταλήξει σε σειρά εποικοδομητικών συστάσεων προς τις αρμόδιες Διευθύνσεις για την εφαρμογή των κατάλληλων διαδικασιών όσον αφορά τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου και έχει εφαρμόσει με επιτυχία αρκετές καινοτομίες στη διενέργεια των ελεγκτικών της δραστηριοτήτων.

Οι τεχνοκράτες του ΔΝΤ παρέδωσαν έκθεση στην κυβέρνηση στην οποία υπάρχουν θετικά σχόλια για την υλοποίηση δράσεων που σχετίζονται με τον φορολογικό και εισπρακτικό μηχανισμό, καθώς και για την πλήρη ανεξαρτητοποίηση της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων. Η έκθεση αυτή, όπως γράφει η «Καθημερινή της Κυριακής» έρχεται μετά τα εύσημα που απέδωσε η τρόικα στο Euroworking Group ,όχι μόνον για την ορθή δημοσιονομική διαχείριση, αλλά και για την αποφασιστική αντιμετώπιση των σημαντικών θεμάτων από την ελληνική κυβέρνηση. Η πιο πρόσφατη έκθεση που παραδόθηκε από τα στελέχη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στην πολιτική ηγεσία του υπουργείου Οικονομικών, και γίνεται θετική αναφορά για τις δράσεις που ολοκληρώθηκαν ή που βρίσκονται σε εξέλιξη, όπως:

- η σύσταση ειδικής υπηρεσίας για τον έλεγχο φορολογουμένων μεγάλου πλούτου,

- η σύσταση Κέντρου Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων, η αυτονόμηση της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων, η καλή πορεία στην είσπραξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο, καθώς και η νέα διοικητική διαδικασία για την επίλυση των υποθέσεων εκείνων όπου οι φορολογούμενοι αμφισβητούν τις οφειλές τους, η οποία θα ξεκινήσει την 1η Αυγούστου.

Ο Έλεγχος μέσα στις επιχειρήσεις

Ο έλεγχος μέσα σε μία επιχείρηση έχει τεράστια σημασία, πόσο μάλλον όταν διανύει περιόδους κρίσεως. Τόσο η διεθνής όσο και η εγχώρια κρίση επιβεβαίωσαν την αναγκαιότητα του Ελέγχου. Οι ελεγκτές είχαν έγκαιρα επισημάνει τους κινδύνους από τα κάθε μορφής σύνθετα χρηματοπιστωτικά προϊόντα που κατέκλυζαν τις διεθνείς αγορές. Στη χώρα μας πάλι, ήδη η πολιτεία έχει αντιληφθεί ότι οι κάθε μορφής παραβατικές ενέργειες που διαπιστώνονται το τελευταίο διάστημα στις Δημόσιες Επιχειρήσεις και τους Ασφαλιστικούς Οργανισμούς οφείλονται κατά μεγάλο βαθμό στην απουσία ελεγκτικών μηχανισμών και την μέχρι σήμερα υποτίμηση του ρόλου του ελεγκτή. Επομένως ο έλεγχος στην Ελλάδα θα αποτελέσει άμεση προτεραιότητα για τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης αλλά και ότι θα αναβαθμιστεί ουσιαστικά στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, όπου ήδη έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος τα τελευταία έτη.

Ο Έλεγχος στον δημόσιο πλούτο

Βασική αρχή κάθε ευνοούμενης πολιτείας και χαρακτηριστικό γνώρισμα μιας υγιούς δημοκρατίας αποτελεί ο έλεγχος των δημόσιων οικονομικών της. Για το μέτρο αυτό ,το ελεγκτικό συνέδριο καθίσταται ο θεματοφύλακας του σύννομου έλεγχου της δημόσιας διαχείρισης με τον προληπτικό έλεγχο των δημόσιων δαπανών, γεγονός που καταδεικνύει τη σημασία του ελέγχου νομιμότητας ως ασφαλιστικής δικλίδας της δημοσιονομικής ανάπτυξης. Στην Ελλάδα μετά από μακρύ διάλογο σε σχέση με τον κατάλληλο θεσμό για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της εξάλειψης του φαινομένου της διαφθοράς, ανατέθηκε από το νομοθέτη στο Ελεγκτικό Συνέδριο ο

ρόλος του οργάνου που θα διασφαλίσει σε προληπτικό επίπεδο τον έλεγχο της νομιμότητας κατά το στάδιο ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων. Η Ελληνική οικονομία συνέχισε να βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας και το επόμενο διάστημα με αποτέλεσμα ένα χρόνο μετά, τον Ιούνιο του 2011, η κυβέρνηση να καταφύγει στην ψήφιση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, που περιλάμβανε νέα μέτρα λιτότητας και περικοπές. Επίσης τέθηκε θέμα αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και αναδιάρθρωσης ή «κουρέματος» του χρέους με σκοπό τη μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα. Ο ρόλος αυτός του Ελεγκτικού Συνεδρίου ασκείται παράλληλα με τις λοιπές μορφές εποπτείας και ελέγχου που θεσπίζει κατά περίπτωση ο νόμος και δεν ανατρέπει κατ' κανένα τρόπο την πλήρη εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας στη διοικητική δράση. Συγκεκριμένα, με την αναθεώρηση του ελληνικού συντάγματος το 2001 προστέθηκε στις αρμοδιότητες του ελεγκτικού συνεδρίου ο έλεγχος συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας, στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι το δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο που εξομοιώνεται με το δημόσιο όπως ο νόμος το ορίζει.

Σύμφωνα με το άρθρο 98 παράγραφος 1 του συντάγματος το νομοθετικό κερτημένο που υπήρχε υπό την μορφή της απλής δυνατότητας ελέγχου καθιερώθηκε πλέον ως συνταγματική επιταγή, με σκοπό τη διαφάνεια και ανεξαρτησία στον έλεγχο του δημοσίου χρήματος. Ο θεσμικός ρόλος του ελεγκτικού συνεδρίου στη διαφύλαξη του δημοσίου πλούτου δικαιώθηκε μέσα από την επιτυχημένη εξελεγκτική του πορεία, έτσι ώστε ο αναθεωρητικός νομοθέτης να θεωρήσει σκόπιμο να κατακτήσει την ελεγκτική του αρμοδιότητα στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων αποτρέποντας έτσι τον κίνδυνο μίας ενδεχόμενης νομοθετικής κατάργησής της στο μέλλον. Σε σχετικές συζητήσεις στη βουλή χαρακτηρίστηκε ο έλεγχος των συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας «σημαντικότερη καινοτομία», η οποία έχει επαινεθεί και αποδεχθεί και η αξιωματική αντιπολίτευση από την πλευρά της Δέσμη μέτρων για αλλαγές στη νομοθεσία αλλά και στην κρατική μηχανή προτείνει στην κυβέρνηση και στη Βουλή το Ελεγκτικό Συνέδριο, προκειμένου να μπει επιτέλους «μαχαίρι» στις παράνομες πρακτικές και σπατάλες στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και να γίνει ορθότερη η διαχείριση του δημοσίου χρήματος, ιδίως στην κρίσιμη αυτή περίοδο της

μεγάλης οικονομικής κρίσης.

Υποδείξεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την μείωση των Δημόσιων Δαπανών

Στην έκθεση που υπέβαλε ο πρόεδρος ΕΣ Ιω. Καραβοκύρης στη Βουλή γίνονται πολλές υποδείξεις και προτάσεις που θα συζητηθούν στην Ολομέλεια του σώματος και σε κυβερνητικά κλιμάκια προκειμένου να επιδιωχθεί η μείωση υπερβολικών δαπανών, αντί να συνεχίσουν να μειώνονται μισθοί και συντάξεις. Έχοντας τον συνταγματικό ρόλο του ελεγκτή της νομιμότητας των κρατικών δαπανών, το ΕΣ ζητεί καταρχήν να του επιτραπεί να εκφέρει γνώμη (πριν από την ψήφισή τους) για όλα τα νομοσχέδια και ρυθμίσεις που έχουν δημοσιονομικό χαρακτήρα. Παράλληλα εντοπίζει προβλήματα σε όλο τον δημόσιο τομέα και εισηγείται:

- Να καταγραφούν τα πάγια περιουσιακά στοιχεία, όπως τα ακίνητα των υπηρεσιών του Δημοσίου, των ΝΠΔΔ¹³, των ΝΠΙΔ¹⁴, των ΟΤΑ, για να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες στέγασης των υπηρεσιών και να αποφευχθεί η πολυδάπανη καταβολή μισθωμάτων. Σε περίπτωση ακαταλληλότητας για στέγαση να γίνει επισκευή και εκμίσθωση των ακινήτων, ώστε με την είσπραξη ενοικίων να επέρχεται απόσβεση μέρους των δαπανών για μισθώματα.
- Πολύ υψηλές είναι οι δαπάνες για την τεχνική υποστήριξη-συντήρηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών του ευρύτερου δημόσιου τομέα, γιατί δίνονται συνήθως με απευθείας αναθέσεις σε εταιρείες που εγκατέστησαν τα προγράμματα με την αιτιολογία ότι μόνο αυτές έχουν την τεχνογνωσία και δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Το ΕΣ ζητεί διαπραγμάτευση για ευμενέστερες οικονομικές προϋποθέσεις στις συμβάσεις συντήρησης.

---

¹³ Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου

¹⁴ Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου.

- Να επανεξεταστεί το καθεστώς παροχής κινητών τηλεφώνων στους δημόσιους φορείς, με περιορισμό προσώπων που δικαιούνται δωρεάν κινητό και δωρεάν χρόνο ομιλίας.
- Να περιοριστούν οι δαπάνες για δημόσιες σχέσεις, εκδηλώσεις κ.λπ. που βαρύνουν σημαντικά τους προϋπολογισμούς και να περισταλούν οι πολύ αυξημένες δαπάνες για ταχυμεταφορές. Για να χρησιμοποιηθούν από κρατικούς φορείς, θα πρέπει να πιστοποιείται με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση των αρμοδίων οργάνων ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη. Παρά την πρόοδο στις δαπάνες σε προμήθειες φαρμακευτικών, ιατρικών και λοιπών αναλώσιμων υλικών, είναι ανάγκη να γίνουν μεγαλύτερες μειώσεις. Οι διοικητές των νοσοκομείων οφείλουν να βρουν τρόπο παρακολούθησης των υλικών, ώστε να διατίθενται μόνο τα αναγκαία για τους ασθενείς και τις νοσηλευτικές μονάδες, δημιουργώντας επιτροπές παρακολούθησης των υλικών και ορίζοντας υπολόγους (τους προϊσταμένους νοσηλευτικών μονάδων) για τη διαχείριση και χρήση ώστε να αποφεύγονται καταχρήσεις και σπατάλες.

Το έργο του Ελεγκτή επί των οικονομικών καταστάσεων σε περίοδο κρίσης

Βασιζόμενοι στα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουν ήδη λειφθεί, ο ελεγκτής θα πρέπει να αποφανθεί αν κατά την κρίση του υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με την δυνατότητα της επιχείρησης να συνεχίσει να λειτουργεί εξαιτίας μεμονωμένων ή συνδυασμένων καταστάσεων ή γεγονότων. Μια αβεβαιότητα καθίσταται σημαντική αν έχει τέτοιες επιπτώσεις που απαιτούν αποκάλυψη της φύσης της και των επιπλοκών που δημιουργούνται για τις οικονομικές καταστάσεις. Οι οικονομικές καταστάσεις, θα πρέπει να:

- Να περιγράφουν κατάλληλα τα γεγονότα ή τις καταστάσεις που δημιουργούν την αβεβαιότητα, καθώς και τα σχέδια της διοίκησης για να αντιμετωπίσει την κατάσταση.

- Να αναφέρουν καθαρά ότι υπάρχει μια σημαντική αβεβαιότητα σχετικά με την συνέχιση της δραστηριότητας της εταιρίας, όπου η εταιρία ενδέχεται να μην μπορεί να εκμεταλλευτεί πλήρως το ενεργητικό της ή να εξοφλήσει τις υποχρεώσεις της.

Αν υπάρχουν επαρκής αποκαλύψεις στις οικονομικές καταστάσεις, ο ελεγκτής δεν θα πρέπει να διαμορφώσει την έκθεση του για το θέμα αυτό, αλλά να εκφράσει μια σύμφωνη γνώμη στην οποία όμως θα συνοδεύεται από μια παράγραφο έμφασης, η οποία θα τονίσει την ύπαρξη αβεβαιότητας αυτής και θα παραπέμπει στην σχετική σημείωση των οικονομικών καταστάσεων όπου το θέμα αυτό παρατίθεται. Συνήθως η ύπαρξη της αβεβαιότητας αυτής βασίζεται στην οικονομική κατάσταση της χώρας στην συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Εργαλεία και Τεχνικές του Ελέγχου

Η επιστήμη της ελεγκτικής είναι ένας από τους βασικότερους τομείς της λογιστικής που δέχεται συνεχείς επιδράσεις από την εξέλιξη και εξάπλωση της πληροφορικής τεχνολογίας. Επιπλέον παράγοντες ανταγωνιστικότητας έχουν πλέον καταστεί αναγκαία την χρήση νέων τεχνολογικών καινοτομιών τόσο για τους οργανισμούς όσο και για τους ελεγκτές. Εκτός από την απαραίτητη εμπειρία, και προσεκτική διεξαγωγή του ελέγχου με βάση τα πρότυπα και τις αρχές δεοντολογίας το ίδιο σημαντικές κρίνονται η ευελιξία και η δυνατότητα προσαρμογής στις νέες τεχνολογίες καθώς και η χρήση των λογιστικών πληροφοριακών συστημάτων για την πλήρη και ολοκληρωμένη υποστήριξη της ελεγκτικής διαδικασίας.

Τα εργαλεία στην διαδικασία του ελέγχου είναι πολύ χρήσιμα στην εξακρίβωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών ελέγχου, και στην άμεση επαλήθευση και εγκυρότητα των στοιχείων που αποτελούν υπόλοιπα λογαριασμών. Παράλληλα χρησιμεύουν στην επαλήθευση της επεξεργασίας των συναλλαγών και την παροχή βοήθειας για τον επαρκή προγραμματισμό, διαχείριση, τεκμηρίωση και τον τελικό σχηματισμό της ελεγκτικής γνώμης. Βελτιώνουν την αποδοτικότητα και επιτρέπουν την γρηγορότερη διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων. Επιπλέον, η χρήση ψηφιακών δίσκων για την αποθήκευση κειμένων που αφορούν τον έλεγχο, προτύπων και

οδηγιών προσφέρει σημαντικά οφέλη για την διευκόλυνση του ελεγκτικού έργου. Παράλληλα όμως με τα πλεονεκτήματα οι ελεγκτές έχουν να αντιμετωπίσουν την εμφάνιση ασυμβατότητας μεταξύ εφαρμογών η οποία εμποδίζει την αυτόματη μεταφορά των δεδομένων.

Συνοπτικά θα αναφέρουμε τις δεξιότητες που θα πρέπει να κατέχει ο κάθε ελεγκτής και τα εργαλεία που θα πρέπει να ακολουθεί.:

1. Διατμηματική Διασύνδεση: Διατμηματικό πλέγμα επικοινωνίας και η κατανόηση αυτού.
2. Ανθρώπινες δεξιότητες: Δυνατότητα networking Δικτύωσης, πού να μεταδίδουν την ειλικρίνεια των προθέσεων του Ελεγκτικού Θεσμού, την Σύνδεση με τους ελεγχόμενους να φροντίζουμε να έχουν εμπιστοσύνη στο θεσμό του Ελέγχου.
3. Επικοινωνία & διπλωματικές ικανότητες – Απαιτούμενη εξάσκηση: Βελτιωμένες ικανότητες επικοινωνίας, οι ελεγχόμενοι πρέπει να κατανοήσουν σε τι συνεπάγεται ένας Μηχανισμός Ελέγχου. Επιπλέον ο Εσωτερικός Ελεγκτής αναφέρει επίσης τις Θετικές περιοχές ενός έλεγχου, ειδικά σε τομείς που δεν καλύπτονται από τις αυστηρές διαδικασίες.
4. Άλλες δεξιότητες Του Εσωτερικού Ελεγκτή:
  - Γλώσσα και Πόλυ-Πολιτισμική ελαστικότητα, • Ευελιξία στη μάθηση,
  - Συνεχής Φιλομάθεια, • Προσαρμοστικότητα,
  - Δικτύωση, • Υψηλή κινητικότητα/ επαφές, (Meetings),
  - Τεχνολογικές δεξιότητες. • Βοηθητικές Τεχνικές (Project Management)
  - Ταχύτητα ανάγνωσης, (Speed Reading)
5. Καλή Γνώση Πληροφοριακών Συστημάτων (όχι μόνο Computers):
  - Ταχύτητα, • Ακρίβεια, • Κατανόηση της Δομής αυτών των Συστημάτων,
  - Γνώση / Ενημέρωσης αυτής τις τεχνολογίας και νέα Λογισμικά.
6. Τεχνολογία:
  - Γνώση των μεθοδολογιών & λογισμικού • Αυξάνει την παραγωγικότητα – Production,
  - Χαρτογράφηση περιοχών Εντός / Εκτός διαδικασιών

10 προτάσεις σε περίοδο οικονομικής κρίσης

1. Ο έλεγχος θα πρέπει να επικεντρωθεί στους κινδύνους και τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την οικονομική κρίση. Θα πρέπει οπωσδήποτε να επισκοπήσουν τους κινδύνους που έχουν σχέση με τη φήμη της εταιρείας, τη ρευστότητα, την ενδεχόμενη μείωση προσωπικού, τους προμηθευτές, τα εκτός ισολογισμού στοιχεία και τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου που πρέπει να υπάρχουν για να μειώσουν τους συγκεκριμένους κινδύνους.
2. Θα πρέπει να αυξήσουν την επικοινωνία με την Επιτροπή Ελέγχου του ΔΣ ώστε να προωθήσουν την αναγκαιότητα Διαχείρισης Κινδύνων και να την ενημερώνουν έγκαιρα για τυχόν νέους κινδύνους (Risk Based Audit ουσιαστικά με συνεχή αναθεώρηση του χάρτη κινδύνων).
3. Θα πρέπει να επικεντρωθούν στη διαδικασία του Risk Management και πως αυτό επιτελείται σε σχέση με την κάλυψη των στρατηγικών στόχων της επιχείρησης.
4. Θα πρέπει να αποτιμήσουν ξανά τους κινδύνους, ειδικά εκείνους που αν ληφθούν συνδυαστικά υπόψη και προκύψουν θα είναι πολύ σημαντικοί. Μέχρι σήμερα κατά κανόνα, πολλοί Ελεγκτές έκαναν risk assessment σε πολλούς ανεξάρτητους κινδύνους βαθμολογώντας χαμηλά την πιθανότητα αυτοί να προκύψουν, ενώ δεν βαθμολογούσαν καθόλου το ενδεχόμενο αυτοί να προκύψουν σωρευτικά ή συνδυαστικά.
5. Θα πρέπει να λειτουργήσουν με ένα πιο ευέλικτο πρόγραμμα ελέγχων που να αναθεωρείται ανάλογα με τους επικαιροποιημένους στόχους της εταιρείας.
6. Θα πρέπει να λειτουργούν σαν βασικοί εκπαιδευτές ενδοεταιρικά, σε θέματα διαχείρισης κινδύνων και να αξιοποιούν για ενημέρωση κάθε ευκαιρία συζήτησης σε θέματα κινδύνων.
7. Θα πρέπει να εντείνουν τους ελέγχους τους για θέματα απάτης ιδιαίτερα εκείνων που έχουν σχέση με την οικονομική κρίση (απάτη λευκού κολάρου, απάτη υπαλλήλων και εξωτερική απάτη), τα θέματα έλλειψης αποθεμάτων, παραβίασης των υπερωριών, λογαριασμών πληρωτέων χωρίς έγκριση και τους παραφουσκωμένους λογαριασμούς εξόδων.

8. Θα πρέπει να αυξήσουν τη γνώση τους για την επιχείρηση, να μάθουν δηλαδή την επιχείρηση όσο καλύτερα μπορούν και να σιγουρευτούν ότι το πρόγραμμα ελέγχου περιλαμβάνει όλους τους κινδύνους της επιχείρησης.
9. Θα πρέπει να αυξήσουν τη σχέση και την επικοινωνία τους με τους υπόλοιπους φορείς ελέγχου της επιχείρησης (Risk Officers, Compliance Officers, Controllers) ώστε να πληροφορούνται αδιάλειπτα τους νέους κινδύνους και τις αλλαγές στη στρατηγική της επιχείρησης.
10. Τέλος θα πρέπει να ενισχύσουν την αποδοτικότητα ελεγκτικής τους εργασίας και αν χρειαστεί να την ανασχεδιάσουν με τον ίδιο τρόπο και σκεπτικό που η επιχείρηση θα έχει για την αποδοτικότητα των επιμέρους λειτουργιών της σε περίοδο οικονομικής κρίσης.

Στόχοι της Ελεγκτικής

Η διεθνής οικονομική κρίση, η κρίση χρέους, η αβεβαιότητα στο εξωτερικό περιβάλλον, τα συσσωρευμένα διαρθρωτικά προβλήματα, οι μακροοικονομικές ανισορροπίες της Ελληνικής οικονομίας, ο αποκλεισμός μας από τις διεθνείς αγορές και οι προκλήσεις του τραπεζικού τομέα λόγω μεγάλης έκθεσης στην Ελληνική οικονομία, επιβάλλουν άμεσες, τολμηρές, αποφασιστικές και υπεύθυνες ενέργειες. Ενέργειες οι οποίες θα προωθήσουν τις αναγκαίες αλλαγές και παράλληλα θα βελτιώσουν τους θεσμούς, τις πρακτικές και τις συμπεριφορές. Βασικός μας στόχος πρέπει να είναι η άμεση μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος, η επίτευξη χρηματοοικονομικής σταθερότητας και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Παράλληλα, βασικός στόχος θα πρέπει να είναι η δημιουργία θέσεων εργασίας, ιδιαίτερα υψηλής προστιθέμενης αξίας, μέσω της ανάπτυξης. Μίας πραγματικής ανάπτυξης και όχι μίας απλής τόνωσης, που θα δημιουργεί βιώσιμη και όχι ευκαιριακή αξία. Μίας ανάπτυξης που θα συνοδεύεται, ως αναγκαίο συστατικό της, από τη δημοσιονομική πειθαρχία, η οποία θα κινείται στα επιδιωκόμενα πλαίσια της κοινωνικής δικαιοσύνης και συνοχής.

Όταν ο ελεγκτής αντιληφθεί την απάτη, θα πρέπει να συλλέξει τις απαραίτητες πληροφορίες για τον εντοπισμό των συνθηκών και παραμέτρων κάτω από τις οποίες πραγματοποιήθηκε ώστε να αποκτήσει μία ολοκληρωμένη εικόνα του συμβάντος. Επιμέρους συμπέρασμα είναι ότι βασικός στόχος του ελέγχου είναι η μείωση του κινδύνου σε ένα αποδεκτό επίπεδο. Ωστόσο, η μείωση του κινδύνου επιβάλλει

αφενός διοικητικό κόστος για τον εντοπισμό των κινδύνων αφετέρου ελεγκτικό κόστος για τη μείωση του κινδύνου. Πρέπει εξάλλου να τονισθεί ότι ειδικά στις περιόδους κρίσης η Μονάδα Ελέγχου οφείλει να διαθέτει αυξημένη ευελιξία (flexibility) και ετοιμότητα (agility) ώστε να είναι σε θέση να εντοπίζει όχι μόνον τους κινδύνους που έχουν ήδη αναληφθεί αλλά και αυτούς που ενδέχεται να προκύψουν. Βασιζόμενοι στα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουν ήδη λειφθεί, ο ελεγκτής θα πρέπει να αποφανθεί αν κατά την κρίση του υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με την δυνατότητα της επιχείρησης να συνεχίσει να λειτουργεί εξαιτίας μεμονωμένων ή συνδυασμένων καταστάσεων ή γεγονότων. Βέβαια, η αρχή πρέπει να γίνει από τους πολιτικούς, που αποτελούν εμπνευστές τέτοιων αλλαγών στην οικονομία, μέσω της διαφάνειας των πολιτικών κομμάτων και τον ετήσιο έλεγχο τους από τον Γενικό Ελεγκτή, διαφορετικά με τον μη έλεγχο της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων, υπάρχουν πιθανότητες να δημιουργηθούν φαινόμενα διαφθοράς. Και όταν μιλάμε για "διαφθορά" εννοούμε, ένα φαινόμενο διαχρονικό, συμφυές με την άσκηση της εξουσίας, πολιτικό-οικονομικό-κοινωνικό και αλληλένδετο με τις κοινωνικές αξίες, τη συμπεριφορά και το ήθος του ατόμου. Η διαφθορά μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με την παιδεία που να τιμά και να εξαίρει τη χρηστότητα.

Φυσικά, το ότι διανύουμε μια δύσκολη για εμάς πραγματικότητα δεν πρέπει να μας αποθαρρύνει από το να ονειρευόμαστε, να έχουμε στόχους και ελπίδες, να φτάσουμε όσο πιο ψηλά μπορούμε. Η εύρεση εργασίας και η διάθεση για δουλειά είναι στο χέρι μας. Αντίθετα, ίσως θα πρέπει να είμαστε ευγνώμων αφού έτσι θα έχουμε την ευκαιρία να επιδείξουμε τα εξαιρετικά μας χαρίσματα και τις ικανότητές μας για μια θέση εργασίας, να γίνουμε δυναμικοί και ανταγωνιστικοί (στο βαθμό που πρέπει) και ίσως μ' αυτό τον τρόπο η κοινωνία μας γίνει και αξιοκρατική.

Ελεγκτικά Πρότυπα

Τα Ελεγκτικά Πρότυπα αποτελούν τις βασικές αρχές και παρέχουν κατευθυντήριες οδηγίες οι οποίες βοηθούν τους ελεγκτές λογιστές στη σωστή και επιτυχημένη ολοκλήρωση του ελεγκτικού έργου. Σε κάθε χώρα καθορίζονται κανονισμοί οι οποίοι διέπουν σε μικρό ή μεγάλο βαθμό τις πρακτικές που ακολουθούνται στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων. Οι κανονισμοί αυτοί εκδίδονται από κανονιστικά ή επαγγελματικά όργανα στις χώρες που πρόκειται να εφαρμοστούν και διαφέρουν μεταξύ τους ως προς το περιεχόμενο και την έκτασή τους ανάλογα με τη χώρα όπου εφαρμόζονται. Είναι αναγκαία η ύπαρξη μιας κοινής αντίληψης ως προς το τι συνθέτει έναν επαρκή, δίκαιο και αντικειμενικό έλεγχο. Συχνά τα ελεγκτικά πρότυπα συγχέονται με τις ελεγκτικές διαδικασίες, όμως αποτελούν διαφορετικές έννοιες. Ουσιαστικά τα ελεγκτικά πρότυπα βοηθάνε τους ελεγκτές να λειτουργούν υπό έναν ενιαίο τρόπο σε κάθε έλεγχο ενώ οι ελεγκτικές διαδικασίες είναι οι ενέργειες, δραστηριότητες ή τα στάδια που συνθέτουν την έρευνα των ελεγκτών. Τα πρότυπα είναι τα κριτήρια μέτρησης των ενεργειών αυτών και κατά επέκταση αξιολόγησης της ποιότητας της εργασίας τους.

1. Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα

Τα Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα (Ε.Ε.Π.) συντάχθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχου (Ε.Λ.Τ.Ε) και θεσπίστηκαν με Κανονιστική Πράξη της Ε.Λ.Τ.Ε 483/6-10-2004 (ΦΕΚ 1589), όπως επιτάσσει η ελληνική νομοθεσία (άρθρο 137 του ν.2190/1920). Τα Ε.Ε.Π. διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τις προδιαγραφές των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants). Η εισήγηση του Σχέσεις Εσωτερικού Ελέγχου και Παρατηρήσεων Ορκωτών Ελεγκτών⁴⁶Εποπτικού Συμβουλίου του Σ.Ο.Ε.Λ στις 9 Ιουνίου 2004 είχε ως αποτέλεσμα την έγκριση των προτύπων από τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών στις 5 Οκτωβρίου και τη δημοσίευσή τους στις 22 Οκτωβρίου του 2004.

Τα Ε.Ε.Π συνθέτουν ένα ενιαίο και ολοκληρωμένο σώμα κανόνων, το οποίο εφαρμόζεται από τα μέλη του Σ.Ο.Ε.Λ. για τους οικονομικούς ελέγχους,

ανεξαρτήτως εάν οι έλεγχοι αυτοί είναι υποχρεωτικοί ή προαιρετικοί. Στοχεύουν στο να βοηθήσουν τους ελεγκτές να επιτελέσουν το έργο τους κατά ικανοποιητικό τρόπο ώστε να αξιολογηθεί δίκαια και αντικειμενικά. Η Ε.Λ.Τ.Ε. είναι νομοθετικά επιβαρυνόμενη με το έργο της παρακολούθησης και αξιολόγησης του έργου των ελεγκτών. Στόχος της είναι η αναβάθμιση της ποιότητας της οικονομικής πληροφόρησης στην Ελλάδα. Η επίτευξη του στόχου συνεπάγεται και την άσκηση ποιοτικού ελέγχου, ο οποίος πρέπει να διεξάγεται αμερόληπτα και αντικειμενικά. Μέσα στο στόχο της Ε.Λ.Τ.Ε εντάσσεται και η καθολική αναγνώριση και παραδοχή των Ελληνικών Ελεγκτικών Προτύπων και για το λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμη η παρακολούθηση των εξελίξεων στο διεθνή χώρο και η εναρμόνισή τους με τους Κανονισμούς και τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα κατηγοριοποιούνται στις εξής ενότητες :

- 1.Εισαγωγικά Θέματα (Ε.Ε.Π. 1100, 1110, 1120)
- 2.Γενικές Αρχές και Ευθύνες (Ε.Ε.Π. 2200, 2210, 2220, 2230, 2240, 2250, 2260)
- 3.Αξιολόγηση και Αντιμετώπιση του Ελεγκτικού Κινδύνου (Ε.Ε.Π. 3300, 3310, 3315, 3320, 3330, 4400, 4401, 4402)
- 4.Ελεγκτική Μαρτυρία (Ε.Ε.Π. 5500, 5501, 5505, 5510, 5520, 5530, 5540, 5545, 5550, 5560, 5570, 5580)
- 5.Χρησιμοποίηση της Εργασίας Τρίτων (Ε.Ε.Π. 6600, 6610, 6620)
- 6.Ελεγκτικά Συμπεράσματα και Πιστοποιητικά (Ε.Ε.Π. 7700, 7710, 7720)
- 7.Εξειδικευμένοι Έλεγχοι (Ε.Ε.Π. 8800)

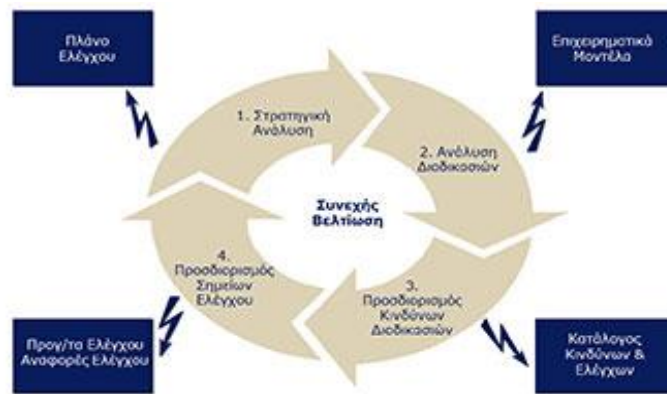
2.Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα

Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα(Δ.Ε.Π.) ήInternational Standards of Auditing(ISAs) εκδόθηκαν το2009 από το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης

(International Auditing and Assurance Standards Boards–IAASB) της Διεθνούς Σχέσης Εσωτερικού Ελέγχου και Παρατηρήσεων Ορκωτών Ελεγκτών Ομοσπονδίας Λογιστών¹⁵(International Federation of Accountants–IFAC)και αποσκοπούν στην επίτευξη ομοιόμορφης εκτέλεσης του ελεγκτικού έργου παγκοσμίως σε όφελος των χρηστών. Τα Δ.Ε.Π. διαφέρουν από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (Δ.Λ.Π.) καθώς τα τελευταία αποτελούν ένα σύστημα κατευθύνσεων για την επεξεργασία, τον υπολογισμό και τη σύνθεση των οικονομικών στοιχείων, τα οποία αργότερα θα αποτελέσουν τμήματα των οικονομικών καταστάσεων. Για να γίνει κατανοητή η παγκόσμια χρήση των Δ.Ε.Π., ενδεικτικά γίνεται αναφορά στο Δ.Ε.Π. 200 "Σκοπός και Γενικές Αρχές που Διέπουν τον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων" , σύμφωνα με το οποίο ο ελεγκτής πρέπει να προγραμματίσει και να εκτελέσει τον έλεγχο με στάση επαγγελματικού σκεπτικισμού, αναγνωρίζοντας ότι ο έλεγχος μπορεί να αποκαλύψει καταστάσεις ή συμβάντα που θα οδηγήσουν σε έρευνα κατά πόσο η οικονομική μονάδα συμμορφώνεται με τους νόμους και τους κανονισμούς. Επιπλέον ορίζεται με την παράγραφο 4 ότι ο ελεγκτής πρέπει να συμμορφώνεται με τις αρχές δεοντολογίας που έχουν αρχικά αναφερθεί όπως είναι η ανεξαρτησία, ηθική ακεραιότητα, αντικειμενικότητα, επαγγελματική επάρκεια και εμπιστευτικότητα.

---

¹⁵ : Η Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (IFAC), είναι η παγκόσμια οργάνωση για το λογιστικό επάγγελμα. IFAC έχει 167 μέλη και συνεργάτες σε 127 χώρες και δικαιοδοσίες, που αντιπροσωπεύουν περισσότερο από 2,5 εκατομμύρια λογιστές που απασχολούνται σε δημόσια πρακτική, τη βιομηχανία και το εμπόριο, την κυβέρνηση, και ακαδημία. Η οργάνωση, μέσω ανεξάρτητων οργανισμών θέσπισης προτύπων του, καθορίζει τα διεθνή πρότυπα σχετικά με τη δεοντολογία, τον έλεγχο και τη διασφάλιση, την εκπαίδευση λογιστικής και δημόσιου τομέα. Επίσης, εκδίδει οδηγίες για την ενθάρρυνση της υψηλής ποιότητας επιδόσεις από επαγγελματίες λογιστές στην επιχείρηση.

5^ο Κεφάλαιο «Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ»

Η Απάτη

Η απάτη μπορεί να διαπραχθεί από έναν ή περισσότερους εργαζομένους οι οποίοι μπορεί να δρουν εν αγνοία της επιχείρησης για προσωπικό όφελός τους. Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές έχουν συχνά ρόλο όσον αφορά την διερεύνηση για θέματα απάτης, και ειδικότερα, ρόλο όσον αφορά την αποτροπή, άλλα και τον εντοπισμό απάτης εφόσον συμβεί. Η απάτη είναι από τα σημαντικότερα επιχειρηματικά ρίσκα. Από την άλλη πλευρά η απάτη μπορεί να διαπράττεται και υπό την καθοδήγηση της διοίκησης, με την αλλοίωση των στοιχείων του ισολογισμού, με στόχο τη συγκάλυψη δυσμενών ή μη φανερών αποτελεσμάτων. Τα στοιχεία του ισολογισμού μπορούν να υπερεκτιμώνται ή να υποεκτιμώνται ανάλογα κάθε φορά με το στόχο που θέλουν να επιτύχουν όπως παροχή πίστωσης, επίτευξη εξαγοράς ή συγχώνευση, πληρωμή ή μη μερισμάτων, μεταβολή της τιμής της μετοχής, ή και φοροδιαφυγή κ.α. Οι απάτες τις περισσότερες φορές συνοδεύονται από πλαστά δικαιολογητικά (τιμολόγια, φορτωτικές, δελτία αποστολής, μισθοδοσίες, τραπεζικές συναλλαγές κ.ά.) νόθευση των λογιστικών βιβλίων με την χρήση λογιστικών τεχνασμάτων (αριθμητικά λάθη, παράληψη μεταφοράς ποσών, μη λογιστικοποίηση δεδουλευμένων εσόδων ή εξόδων κ.ά.) αυξομείωση της απογραφής, ή συνεχούς αλλαγής λογιστικής μεθόδου αποτίμησης των αποθεμάτων, παρουσίαση αλλότριων περιουσιακών στοιχείων ως δικά τους, λογιστικοποίηση εικονικών πράξεων και εγγράφων.

Ο Ian Griffiths (Χ.:1981) στη λεγόμενη βίβλο του επιχειρηματικού κόσμου αναφέρει ότι η «Δημιουργική Λογιστική είναι το μεγαλύτερο κόλπο μετά το Δούρειο Ίππο». Το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (American Institute of Certified Public Accountants- AICPA) διαχωρίζει το λάθος που έχει ως στόχο την απάτη (Fraud) αναφέροντας ότι απάτη είναι «η σκόπιμη παράβλεψη ποσών ή παραποίηση στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις εταιριών»

Το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο Νο 240, που αναφέρεται στις παραποιήσεις και στα λάθη των λογιστικών καταστάσεων, ο όρος παραποίηση αναφέρεται ως η εκούσια, εσκεμμένη ενέργεια από έναν ή περισσότερα άτομα της διοίκησης, των εργαζομένων

ή τρίτου μέρους που έχουν ως αποτέλεσμα την ψεύτικη παρουσίαση (misrepresentation) των λογιστικών καταστάσεων.

Τα αίτια και οι στόχοι της Λογιστικής Απάτης

Το ελεγκτικά πρότυπα SAS No 47 και No. 82, αναφέρουν ότι κατά τη διάρκεια του ελέγχου ο ελεγκτής θα πρέπει να είναι σε θέση να εκτιμήσει τους παράγοντες εκείνους που ενέχουν αυξημένο κίνδυνο και να εντοπίσει πιθανά προειδοποιητικά σημεία (red flags) στα οποία θα δώσει αυξημένη βαρύτητα. Επίσης, το ελεγκτικό πρότυπο SAS No. 82 (παράγραφο 16-17) επισημαίνει τρεις βασικές κατηγορίες κινδύνου για την παραποίηση λογιστικών καταστάσεων:

- **Χαρακτηριστικά Διοίκησης.** Περιλαμβάνουν διοικητικές ικανότητες, πιέσεις, στυλ, διαθέσεις και στάσεις ως προς τον εσωτερικό έλεγχο και τις διαδικασίες έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων. Ύπαρξη τυχόν στενών σχέσεων μεταξύ διοίκησης και ελεγκτών. Παράδειγμα κινδύνου της κατηγορίας αυτής είναι το κίνητρο της διοίκησης να αυξήσει την τιμή της μετοχής ή η πίεση της διοίκησης να δείξει περισσότερα κέρδη στη συνέλευση των μετόχων.
- **Συνθήκες Κλάδου.** Περιλαμβάνουν το οικονομικό περιβάλλον που δραστηριοποιείται η επιχείρηση καθώς και νέες θεσμικές απαιτήσεις στη φορολογία ή στους λογιστικούς κανόνες. Για παράδειγμα η πρόσφατη αλλαγή που υποχρεώνει τις εισηγμένες επιχειρήσεις να συντάσσουν τις λογιστικές καταστάσεις τους με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα μπορεί να μεταβάλει σημαντικά τις καταστάσεις αυτές (π.χ. τρόπος αποτίμησης παγίων περιουσιακών στοιχείων).
- **Λειτουργικά Χαρακτηριστικά.** Περιλαμβάνουν τη φύση και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών της επιχείρησης με άλλες επιχειρήσεις και την οικονομική της κατάσταση όπως, για παράδειγμα ταμειακή στενότητα, χαμηλή κερδοφορία, ύπαρξη συσσωρευμένων ζημιών ή η πίεση να αντλήσει περισσότερα κεφάλαια ώστε να διατηρήσει τη χρηματοοικονομική θέση της.

Παράγοντες κινδύνου

Οι δυνάμεις που λειτουργούν ως κίνητρο γι' αυτήν τη συμπεριφορά προέρχονται τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης αφορά τη διοίκηση της εταιρείας, το προσωπικό που τη στελεχώνει και γενικότερα τους πόρους που διαθέτει, όπως είναι ο πάγιος εξοπλισμός (οικόπεδα, κτίρια, σήματα και ευρεσιτεχνίες) τα ρευστά διαθέσιμα αλλά και το όραμα και η δημιουργικότητα των μάνατζερ της επιχείρησης. Το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης αφορά τις συνθήκες που επικρατούν στον κλάδο της, καθώς επίσης και το ευρύτερο οικονομικό, φορολογικό και κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον. Ειδικότερα, αφορά τις σχέσεις τους με τον ανταγωνισμό, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το κράτος καθώς επίσης και τις χρηματιστηριακές αγορές.

Το τρίγωνο της απάτης, είναι τα τρία σημαντικά χαρακτηριστικά μέσω των οποίων σκιαγραφούνται πιθανοί παράγοντες κινδύνου.

- *Κίνητρο- πίεση.* Το κίνητρο δημιουργείται από την πίεση για αποτελέσματα, την απληστία και αμέτρητους άλλους παράγοντες της ψυχολογίας.
- *Ευκαιρία.* Τα προβλήματα στην εταιρική διακυβέρνηση, το σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, αποκεντρωμένη διοίκηση, η συγκέντρωση δύναμης σε ένα μόνο πρόσωπο, συχνή ανανέωση προσωπικού, οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, η έλλειψη ηθικής καθοδήγησης και ηγεσίας καθώς και πρακτικές ατιμωρησίας δίνουν την ευκαιρία σε κακόβουλα στελέχη να προβούν σε παράτυπες πράξεις.
- *Λογική εξήγηση /εκλογίκευση.* Η εκλογίκευση αποτελεί καίρια συνιστώσα στις περισσότερες περιπτώσεις απάτης. Πρόκειται για συγκεκριμένη συμπεριφορά, χαρακτήρα ή σύνολο ηθικών αξιών που επιτρέπουν σε ένα ή περισσότερα άτομα να διαπράξουν εν γνώσει τους και σκόπιμα μια ανειλικρινή πράξη, ή για μια κατάσταση όπου τα άτομα είναι ικανά να αιτιολογήσουν/εκλογικεύσουν τη διάπραξη μιας ανειλικρινούς πράξης.

Οι επιχειρήσεις στην προσπάθεια τους να επιβιώσουν ένεκα των δυσμενών συνθηκών που επικρατούν στην οικονομία (αύξηση ανεργίας, μείωση αγοραστικής δύναμης μείωση ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες), η οποία έχει ως συνέπεια μείωση των πωλήσεων και ως επακόλουθο τη συρρίκνωση των λειτουργικών αποτελεσμάτων τους και της ρευστότητάς τους καταφεύγουν σε πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεών τους. Έτσι οι περισσότερες περιπτώσεις απάτης παρατηρούμε πως αυξάνονται εν μέσω οικονομικής ύφεσης εξαιτίας της ικανότητας των στελεχών να αιτιολογούν όλα τα είδη απάτης ως απόλυτα λογικά και να δίνουν μια λογική εξήγηση για κάθε μορφή απάτης.

Κίνητρα που οδηγούν στην χρήση Δημιουργικής Λογιστικής

Δημιουργική λογιστική

Η Δημιουργική Λογιστική, αποκαλούμενη επίσης «επιθετική λογιστική», είναι ο χειρισμός των οικονομικών αριθμών, συνήθως μέσα στην επιστολή του νόμου και του πρότυπα λογιστικής, αλλά πάρα πολύ ενάντια στο πνεύμα τους και βεβαίως μη παροχή της «αληθινής και δίκαιης» άποψης μιας επιχείρησης ότι οι απολογισμοί είναι υποτιθέμενοι.

Ένας χαρακτηριστικός στόχος της δημιουργικής λογιστικής θα είναι να διογκωθούν οι αριθμοί κέρδους. Μερικές επιχειρήσεις μπορούν επίσης να μειώσουν τα αναφερόμενα κέρδη στα καλά έτη στα ομαλά αποτελέσματα. Τα προτερήματα και τα στοιχεία του παθητικού μπορούν επίσης να χειριστούν, είτε για να παραμείνουν μέσα στα όρια όπως συμβόλαια χρέους, είτε για να κρύψουν τα προβλήματα.

Τα χαρακτηριστικά δημιουργικά τεχνάσματα λογιστικής περιλαμβάνουν από τη χρηματοδότηση ισολογισμών, πέρα από αισιόδοξο αναγνώριση εισοδήματος και τη χρήση υπερβάλλοντος μη επαναλαμβανόμενα στοιχεία.

Σύμφωνα με διάφορες μελέτες πάνω στην Δημιουργική Λογιστική ορίζεται « ως ένας μετασχηματισμός των λογιστικών ποσών από το τι αυτά πραγματικά είναι στο τι αυτοί που καταρτίζουν τις λογιστικές καταστάσεις επιθυμούν να είναι,

εκμεταλλεζόμενοι τους υπάρχοντες κανόνες ή και αγνοώντας μερικούς ή όλους από αυτούς». Συγκεκριμένα σύμφωνα με τον Ian Griffiths (1986) ισχυρίζεται πως κάθε σύνολο δημοσιευόμενων λογαριασμών βασίζεται σε βιβλία που έχουν ‘μαγειρευτεί’.

Τα κίνητρα

Τα κίνητρα, τώρα, που οδηγούν τα στελέχη της διοίκησης σε πρακτικές δημιουργικής λογιστικής είναι τα παρακάτω:

- *Δανειακές συμβάσεις.* Πολλές από τις συμφωνίες που συνάπτει για επιχείρηση για τη λήψη δανείων περιέχουν όρους, με αποτέλεσμα να την δεσμεύουν να πραγματοποιεί συγκεκριμένα επίπεδα αποτελεσμάτων χρήσεως.
- *Πιέσεις από τους χρηματοοικονομικούς επενδυτές.* Ένα ισχυρό κίνητρο για να ωραιοποιήσει τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης είναι επιθυμία της να πετύχει ή και να ξεπεράσει τις προβλέψεις των χρηματοοικονομικών αναλυτών και τις προσδοκίες των επενδυτών.
- *Σταθερή μερισματική πολιτική.* Στόχος είναι η εικόνα μίας σταθερά αυξανόμενης μερισματικής πολιτικής, ώστε οι μετοχές της επιχείρησης να αποτελούν μια ελκυστική επένδυση. Για να το πετύχει αυτό η εκάστοτε διοίκηση προσπαθεί να ομαλοποιεί τα αποτελέσματά της επιχείρησης και να διατηρεί σταθερό το ποσοστό των κερδών που διατίθεται ως μέρισμα στους μετόχους.
- *Προσπάθεια φοροδιαφυγής.* Η φοροδιαφυγή παίζει σημαντικό ρόλο στον καθορισμό των παρακρατηθέντων κερδών και συνεπώς στην μερισματική πολιτική όπου ακολουθεί η επιχείρηση. Όσο επιβαλλόμενη φορολογία τόσο η διαθέσιμη ποσότητα της πληρωμής προς τους μετόχους αυξάνεται.
- *Ο ανταγωνισμός των οικονομικών μονάδων.* Πολλές επιχειρήσεις στην προσπάθεια να εμφανιστούν ισχυρές στην αγορά, παρουσιάζουν όσο το δυνατόν τα υψηλότερα αποτελέσματα τους, και κατά συνέπεια, ισχυρότερη την οικονομική τους θέση.

- *Προσωπικές φιλοδοξίες των ανωτέρων στελεχών.* Η διατήρηση της θέσης μπορεί να αποτελέσει για ένα στέλεχος σημαντικό κίνητρο παραποίησης των οικονομικών αποτελεσμάτων και αυτό γιατί η μη ικανοποιητική πορεία των αποτελεσμάτων οδηγεί συνήθως, σε αντικαταστάσεις ή και σε απολύσεις.

- **6^ο Κεφάλαιο «ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ»**

Ο νόμος του SARBANES-OXLEY

Σύμφωνα με τον νόμο του Sarbanes-Oxley, ο οποίος ψηφίστηκε τον Ιούλιο του 2002, δίνει ιδιαίτερη βάση στο πληροφοριακό περιεχόμενο των δημοσιευόμενων λογιστικών καταστάσεων και τις χρηματοοικονομικής ενημέρωσης των επενδυτών σχετικά με την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων και τις προοπτικές τους. Η ύπαρξη ποιότητας και αξιοπιστίας στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση είναι απαραίτητη για την ανίχνευση της αποτελεσματικότητας της κεφαλαιαγοράς και την προσέλκυση ξένων επενδυτών και κεφαλαίων. Η κύρια επιδίωξη του νόμου αυτού είναι να καταπολεμηθεί το πρόβλημα και οι κίνδυνοι της ελλιπούς χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και χειραγώγηση των επενδυτών όπως φάνηκε ότι υπάρχουν μέσα από τις περιπτώσεις ENRON , WORDCOM και πολλές άλλες. Ο νόμος αυτός στοχεύει στην εξουδετέρωση των παραγόντων που οδηγούν σε φαινόμενα εξαπάτησης του επενδυτικού κοινού με τον έλεγχο των επιτροπών λογιστικού ελέγχου, την ανεξαρτησία των ελεγκτών λογιστών, την ενίσχυση των εσωτερικών ελέγχων και της διαχείρισης των κινδύνων, και την επιβολή ποινών που θα αποτρέπουν αξιόποινες και κερδοσκοπικές συμπεριφορές. Αρχικά αναγνωρίζει το ρόλο και τις ανάγκες των μετόχων, αλλά και την αξία του κεφαλαίου της επιχείρησης. τονίζει τον ρόλο της διοίκησης ως αντιπροσώπου των μετόχων και διαχειριστή των συμφερόντων αυτών. Με τον νόμο του Sarbanes-oxley επαναχαρακτηρίζονται οι διατάξεις οι σχετικές με τον διορισμό των ελεγκτών λογιστών και τις απολαβές τους. Οι γενικοί και οικονομικοί διευθυντές των εταιριών οφείλουν να βεβαιώνουν την ορθότητα και την ακρίβεια των δημοσιευόμενων λογιστικών πληροφοριών καθώς και την αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Τέλος η παροχή πληροφοριών σχετικά με τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα, την αποδοτικότητα, την κεφαλαιακή διάρθρωση, τις προοπτικές των εταιριών, όπως και σχετικά με τις εκθέσεις και τα σχόλια των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, κρίνεται πλέον αναγκαία.

Το μαγείρεμα των βιβλίων

Η απάτη επιφορτίζει τους φορολογούμενους πολίτες με δυσβάσταχτα κόστη κι ως εκ τούτου δεν προσφέρεται για ψυχαγωγία. Σε αντίθεση με τον Cummings(2007), ο οποίος παρουσιάζει το λεγόμενο «μαγείρεμα των αριθμών» ως πραγματική μαγειρική συνταγή :πρώτα χρειάζονται κάποια υλικά (ένα εύπιστο άτομο, ένα ανήθικο άτομο, τρία κιλά υποχρεώσεις, 500γραμμάρια έξοδα...) και μια μέθοδος (αναμιγνύουμε το εύπιστο με το ανήθικο άτομο. Περιμένουμε να απορροφηθεί η ανεξαρτησία από την αλαζονεία. Και ψήνουμε τον οργανισμό στους 250 βαθμούς Κελσίου.)!

Και κάπως έτσι θα εξελιχθούν οι επόμενες σελίδες αναλύοντας τα μεγαλύτερα οικονομικά και τραπεζικά σκάνδαλα που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια.

Σκάνδαλο WORDCOM

Η WorldCom, η δεύτερη μεγαλύτερη εταιρία υπεραστικών κλήσεων στις ΗΠΑ (με είκοσι εκατομμύρια πελάτες) και μία από τις επιχειρήσεις που τροφοδότησαν την έκρηξη του τηλεπικοινωνιακού πεδίου κατά τη δεκαετία του '90, ανακοίνωσε στα τέλη του Ιουνίου την απόλυση του οικονομικού της διευθυντή Σκοτ Σάλιβαν, ο οποίος είχε αποκρύψει από τα αποτελέσματα του 2001 και του πρώτου τριμήνου του 2002 δαπάνες συνολικού ύψους τρεις χιλιάδες εννιακόσια δισεκατομμύρια δολαρίων.

Η Word Com ξεκίνησε το 1983 στο Hattiesburg του Mississippi, η οποία στην αρχή ονομαζόταν, Long Distance Discount Services, Inc (LDDS). Η εταιρεία εισήχθη στο χρηματιστήριο το 1989 μέσω συγχώνευσης με την Advantage Companies Inc. Η επωνυμία της εταιρείας άλλαξε σε LDDS WorldCom το 1995, και λίγο αργότερα σε WorldCom. Το πρώτο θύμα, εκτός από τους ανυποψίαστους επενδυτές που είδαν τα κεφάλαιά τους να εξανεμίζονται, ήταν οι εργαζόμενοι. Δεκαεπτά χιλιάδες υπάλληλοι της WorldCom (το 28% του συνόλου του προσωπικού της), άνθρωποι που μέχρι πριν από λίγες ημέρες

εργάζονταν σε μία από τις πολλά υποσχόμενες εταιρείες των ΗΠΑ, σίγουροι σχεδόν για ένα μέλλον το οποίο καμία αρνητική συγκυρία δεν μπορούσε να αγγίξει, βρέθηκαν από τη μια στιγμή στην άλλη στο δρόμο. Η φορτωμένη με ανυποληψία και κακή φήμη μετά το σκάνδαλο της Enron εταιρεία ορκωτών ελεγκτών, Arthur Andersen, ήταν υπεύθυνη για τον έλεγχο των λογιστικών βιβλίων και της WorldCom. Η Andersen αρνήθηκε κάθε ανάμειξη στην παραποίηση των αποτελεσμάτων, αλλά βεβαίως ήταν πολύ δύσκολο να γίνει πιστευτή.

Ένα μήνα αργότερα η WorldCom κήρυξε πτώχευση, αδυνατώντας να βρει πρόσβαση στον τραπεζικό δανεισμό για να μειώσει το υπέρογκο χρέος που τη βάραινε, ύψους σαράντα ένα εκατομμύρια δολαρίων περίπου. Το σύνολο των ενεργητικών στοιχείων της εταιρείας ανέρχεται σε εκατόν εβδομήντα δισεκατομμύρια δολάρια και το σύνολο των χρεών της σε σαράντα ένα δισεκατομμύρια δολάρια, σύμφωνα με τα έγγραφα που κατατέθηκαν σε δικαστήριο της νότιας περιφέρειας της Νέας Υόρκης.

Στις αρχές Αυγούστου του 2002 το FBI προχώρησε στη σύλληψη δύο ανώτερων στελεχών της WorldCom, του Σκοτ Σάλιβαν και του Ντέιβιντ Μάγιερς, που κατηγορούνται για διαφθορά και ανακοίνωση ψευδών στοιχείων σχετικά με τον ισολογισμό της εταιρείας. Ορισμένοι αναλυτές είδαν σε αυτή τη σύλληψη μια προσπάθεια εντυπωσιασμού της κοινής γνώμης και κατευνασμού των επενδυτών, καθώς, αντιμέτωπη με κατηγορίες περί ανοχής στην εταιρική διαφθορά, η Αμερικανική Κυβέρνηση ήθελε να δείξει πως δρα αποφασιστικά και χωρίς κανένα δισταγμό απέναντι στα φαινόμενα εξαπάτησης των επενδυτών. Η εταιρεία, που είχε συνολικά είκοσι εκατομμύρια πελάτες και διεκπεραίωνε τη μισή κίνηση στο Internet, τόνιζε πως υπό το καθεστώς της πτώχευσης θα διαθέτει ένα ενεργητικό κεφάλαιο δύο δισεκατομμυρίων δολαρίων σε πιστώσεις επί των περιουσιακών της στοιχείων για να χρηματοδοτήσει τη λειτουργία της, να διατηρήσει το δίκτυο της και να πληρώσει τους υπαλλήλους της. Στα μέσα Αυγούστου αποκαλύφθηκε ότι το μέγεθος της απάτης ήταν ακόμα μεγαλύτερο. Σύμφωνα

με τα νέα στοιχεία που έβλεπαν το φως της πραγματικότητας, από τις δαπάνες του 2000 είχαν υποκρυφθεί άλλα τρείς χιλιάδες τριακόσια δισεκατομμύρια δολάρια. Η συνολική απάτη ξεπερνά λοιπόν τα επτά δισεκατομμύρια. δολάρια. Γι αυτό το λόγο η WorldCom θα μείνει στην αμερικανική επιχειρηματική ιστορία ως η πρωταγωνίστρια της μεγαλύτερης χρεοκοπίας.

Σκάνδαλο ENRON

Η Enron Corp. σχηματίστηκε το 1985. Πριν την κατάρρευσή της το 2001, υπήρξε μια ηγέτιδα πολυεθνική εταιρία παραγωγής ενέργειας. Μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα αναδείχθηκε σε ενεργειακό Κολοσσό από απόψεως χρηματιστηριακής κεφαλαιοποίησης, έγινε η έβδομη σε μέγεθος επιχείρηση των ΗΠΑ, φτάνοντας από απόψεως τζίρου στην 16η θέση Παγκοσμίως. Έδρευε στο Houston των Η.Π.Α. και εξειδικευόταν στην κατασκευή και διαχείριση μεγάλων ενεργειακών έργων, όπως εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και αγωγών φυσικού αερίου. Είχε επίσης ισχυρή παρουσία στον τομέα της εκμετάλλευσης κοιτασμάτων αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου. Μόνο στις Η.Π.Α. διαχειριζόταν ένα δίκτυο αγωγών μεταφοράς φυσικού αερίου μήκους περίπου 60.000 χλμ. το οποίο μετέφερε το 20% του φυσικού αερίου των Η.Π.Α. και έτσι η Enron θεωρούνταν ως η μεγαλύτερη εταιρία φυσικού αερίου στις Η.Π.Α.

Πολλοί από τους υπαλλήλους της Enron εργάζονταν πριν για την Arthur Andersen, ενώ ταυτόχρονα οι εν ενεργεία ελεγκτές διατηρούσαν μόνιμα γραφεία μέσα στο κεντρικό κτήριο της Enron, καθώς εκτός από τις συμβουλευτικές υπηρεσίες και τον εξωτερικό έλεγχο, τους είχε ανατεθεί με outsourcing και ο εσωτερικός της έλεγχος. Είχαν δηλαδή οι ίδιοι άνθρωποι να ελέγξουν και να πιστοποιήσουν τους εαυτούς τους. όπως παρατήρησε ένας πρώην Εσωτερικός Λογιστής της Enron «Νομίζαμε πως ήταν υπάλληλοι της Enron, περπατούσαν και μιλούσαν σαν και εμάς, οι διαχωριστικές γραμμές ήταν πλέον πολύ αμυδρές». Οι μακροχρόνιες επαφές, ανταλλαγές πληροφοριών και επιλύσεις προβλημάτων μεταξύ ελεγκτών, λογιστών και διοίκησης μπορεί να δημιουργήσουν υπέρμετρη οικειότητα, ικανή να

επηρεάσει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Εξέχον παράδειγμα προς αποφυγή αποτελεί η Enron, η μετοχή της οποίας έφτασε πριν την χρεοκοπία. Εύλογα σε αυτό το σημείο προκύπτει το ερώτημα: 'τι έκανε η ελεγκτική επιτροπή του διοικητικού συμβουλίου για να αστυνομεύσει αυτό το χάος;' Φαίνεται ότι τα μέλη της έχασαν την ανεξαρτησία τους προκειμένου να διατηρήσουν τους υπέρογκους μισθούς τους, που για κάποιους ξεπερνούσαν τις τριακόσιες χιλιάδες δολάρια σε μετρητά και μετοχές. Έτσι είχε δημιουργηθεί ισχυρό αντικίνητρο στο να ασκούν ουσιαστικό έλεγχο στην διοίκηση, που τους αποζημίωνε τόσο πλουσιοπάροχα. Η USA today έγραψε χαρακτηριστικά ότι «με τόσα πολλά χρήματα να διακυβεύονται ο κάθε ένας θα ήταν διστακτικός να εγείρει ζήτημα». Κατέληξαν λοιπόν οι λογιστές να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στο σκίσιμο εγγράφων και στην παραποίηση λογιστικών εγγράφων, παρά στην υπηρεσία των αναγκών πληροφόρησης το κοινού.

Στο φιάσκο της Enron που εξανέμισε είκοσι πέντε χιλιάδες θέσεις εργασίας και ένα δισεκατομμύριο δολάρια από τις συντάξεις των εργαζομένων, χρησιμοποιήθηκε επίσης η απάτη κατά την οποία μια εταιρία δημιουργεί θυγατρικές «ειδικού σκοπού» προκειμένου συνήθως να αποκρύψει από τις ενοποιημένες της χρηματοοικονομικές καταστάσεις στοιχεία του πάγιου ενεργητικού ή μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Συγκεκριμένα εκτιμάται ότι απέκρυψε τις δραστηριότητες περίπου εννιακοσίων από τις τρεισήμισι χιλιάδες θυγατρικές της, καταφέρνοντας έτσι να δημοσίευση ομαλή αύξηση των κερδών της τάξης των εννιακοσίων είκοσι εννέα εκατομμυρίων δολαρίων. Από αυτά το 95% προέκυψαν από το λογιστικό τρικ που περιγράψαμε και όχι από πραγματικές κερδοφορίες.

7^ο Κεφάλαιο Συμπεράσματα

Συμπεράσματα

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία αρχικά αναλύθηκε η έννοια και η σημασία της ελεγκτικής διαδικασίας. Μέσα λοιπόν από την πλήρη ανάλυση της έννοιας, των κατηγοριών, διακρίσεων και του σκοπού της ελεγκτικής προβάλλεται η αναγκαιότητα του ελέγχου.

Ύστερα από την εκτεταμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση καταλήξαμε πως η ελεγκτική, αποτελεί έναν ιδιαίτερο κλάδο της λογιστικής επιστήμης, συνεχώς εξελισσόμενο και αναπτυσσόμενο καθώς επίσης και αναγκαίο σε αυτές τις οικονομικές αντιξοότητες που περνάμε σαν χώρα. Μέσα σε αυτήν την οικονομική αστάθεια οι έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν όχι μόνο έφεραν στο φώς σκάνδαλα της ελληνικής κοινότητας αλλά με τους συνεχείς ελέγχους κατάφεραν να αποτρέψουν επιπλέον σπατάλες και κλοπές τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα, καθώς και καταχρήσεις και κάθε μορφής παραβατικές ενέργειες οι οποίες αποτελούν ένα σπουδαίο εργαλείο στα «χέρια» όλων των επιχειρήσεων που θέλουν και επιδιώκουν την ανάπτυξη. Δεν θα πρέπει να αγνοηθεί και η ευθύνη που απορρέει από την υπογραφή των εκθέσεων ελέγχου, καθώς και η επιλογή των κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων πάνω στα οποία θα στηριχθεί ο έλεγχος.

Η οικονομική κρίση η οποία ταλάνιζε τη χώρα μας ,μας οδήγησε στη ψήφιση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής, το οποίο προβλέπει μία σειρά από δυσβάστακτα μέτρα για τον ελληνικό λαό με σκοπό τον περιορισμό των δαπανών και αύξησης των εσόδων, μέτρα τα οποία άλλαξαν εξ ολοκλήρου τις ζωές μας, και θα συνεχίζουν να μας επηρεάζουν έως ότου η οικονομία έλθει σε κανονικά επίπεδα, ωστόσο όλες οι έρευνες αναγνωρίζουν ότι βελτιώθηκε ουσιαστικά το σύστημα διαχείρισης των δαπανών. Με το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο καθορίζονται συγκεκριμένοι στόχοι χρονοδιαγράμματα και σταδιακή μείωση του ελλείμματος. Με την στρατηγική που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα επιτεύχθηκαν οι στόχοι και αναδείχθηκε η χρησιμότητα αυτής της πολιτικής.

Ένα εξίσου σημαντικό συμπέρασμα της παρούσας πτυχιακής μας εργασίας είναι, ο καθοριστικός ρόλος που έπαιξε η ελεγκτική, με τις μεθόδους τόσο του εσωτερικού ελέγχου όσο και του εξωτερικού σε αυτή τη περίοδο δημοσιονομικής εξυγίανσης που διανύουμε. Σε τέτοιες περιόδους οι έλεγχοι γίνονται συχνότερα και με μεγαλύτερη

ευελιξία, και μάλιστα η Ελλάδα λόγω οικονομικής κρίσης τέθηκε από το ΔΝΤ σε χιλιάδες ελέγχους στο δημόσιο, στον τραπεζικό τομέα και στις επιχειρήσεις, οι οποίοι κατάφεραν να φανερώσουν όλη την οικονομική αλήθεια. Η συμβολή των ελεγκτών, οι οποίοι με το καθοριστικό τους έργο και την εμπειρία τόσων ετών ανέτρεψαν πολλά φαινόμενα διαφθοράς, σπατάλες, καταχρήσεις και κάθε μορφής παραβατικές ενέργειες αποτελούν ένα σπουδαίο εργαλείο στα «χέρια» όλων των επιχειρήσεων που θέλουν και επιδιώκουν την ανάπτυξη. Σε ένα εξίσου σημείο που φαίνεται και η κομβική συμβολή του εσωτερικού ελέγχου, είναι στο γεγονός ότι, από την μία πλευρά οφείλει να προφυλάξει την επιχείρηση, ενώ από την άλλη πλευρά δεν θα πρέπει να οδηγήσει σε μείωση των πελατών της. Επίσης δώσαμε έμφαση και στους 10 καλύτερους και αποτελεσματικότερους τρόπους διαχείρισης του ελεγκτικού επαγγέλματος σε περίοδο κρίσης, δηλαδή τους τρόπους με τους οποίους πρέπει να γίνεται αποτελεσματικότερο και γρηγορότερο το ελεγκτικό επάγγελμα.

Ωστόσο δεν θα πρέπει να ξεχνάμε το βασικό μας στόχο, ο οποίος είναι μια πραγματική ανάπτυξη και όχι μια απλή τόνωση, που θα δημιουργεί βιώσιμη και όχι ευκαιριακή αξία. Είναι ακριβές ότι οι προτεινόμενες αλλαγές θα έχουν κάποιο κόστος Προσαρμογής. Αλλά, το κόστος αυτό είναι καταφανώς μικρότερο από τα οφέλη που αναμένεται να προκύψουν.

Επιπλέον εξίσου βασικό και πρωταρχικός μας στόχος είναι μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος, η επίτευξη χρηματοοικονομικής σταθερότητας και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Από την άλλη πλευρά η δημιουργία θέσεων εργασίας είναι ιδιαίτερα σημαντικό και την ελληνική κοινωνία.

Περιορισμός βέβαια της παρούσας έρευνας αποτελεί η μειωμένη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη. Για αυτό το λόγο, η εν λόγω επιστημονική έρευνα μπορεί να διατελέσει πηγή πληροφοριών για μεταγενέστερες έρευνες πάνω στο τομέα του ελέγχου σε περιόδους δημοσιονομικής εξυγίανσης και διενέργεια ερευνών οι οποίες να συνδέουν περισσότερο την θεωρία με την πράξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, «Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο» Ενδιάμεση Οικονομική Έκθεση International Accounting Standard Interim Financial Reporting, 1998
- 2) Παπάς Αντώνης Α. «Εισαγωγή στην Ελεγκτική», Αθήνα: Μπένου Γ., 2003.
- 3) Παπάς Αντώνης Α. «Εισαγωγή στην Χρηματοοικονομική Λογιστική», Αθήνα: Μπένου Γ., 2007
- 4) Γρηγοράκου Θεοδώρου Γ. «Ανάλυση- Ερμηνεία του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου», Αθήνα: Σάκκουλας Αντ. Ν., 2009
- 5) Καραγιώργος Θεοφάνης , Πετρίδης Ανδρέας «Εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών (Δ.Λ.Π.)Προτύπων σε συνδυασμό με το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Γ.Λ.Σ.)» Θεωρία και Πράξη, Θεσσαλονίκη : Γερμανός, 2007
- 6) Τσακλάγκανος Άγγελος «Ελεγκτική» Θεσσαλονίκη : Κυριακίδη Αφοί, 2005
- 7) Κάντζος Κωνσταντίνος « Ελεγκτική-Θεωρία και πρακτική» (Β Έκδοση), Αθήνα: Σταμούλη, 2006
- 8) Παπαστάθης Παντελής Στυλ οικονομολόγος ελεγκτής «ο σύγχρονος εσωτερικός έλεγχος (internal audit) στις επιχειρήσεις οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του» Α τόμος, Αθήνα 2003
- 9) Σημειώσεις από Σεμινάριο «EPSILON BUSINESS TRAINING A.E. 2009»
- 10) Ξανθάκης Μ. –Τιπούρης Λ. –Σπανός Λ. (n.d.) «Εταιρική Διακυβέρνηση- Έννοια και Μέθοδος αξιολόγησης. », Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση, 2003,
- 11) Φίλιος Βασίλειος Φ. «Δημιουργική Λογιστική» Αθήνα : Σύγχρονη Έκδοση, 2003
- 12) Μπάλλας Αποστόλου Α. – Χέβας Δημοσθένης Λ. «Χρηματοοικονομική Λογιστική», Αθήνα : Μπένου Γ., 2011
- 13) Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου « Μεσοπρόθεσμο πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015», σελ 2, 27/6/2011
- 14) Ντζανάτος Δημήτριος Ορκωτός λογιστής «Διεθνή ελεγκτικά πρότυπα»
- 15) Δ. Γκίνογλου- Π. Ταχυνάκης – Σ. Μωυσή «Γενική Χρηματοοικονομική Λογιστική»
- 16) ΧΡΗΣΤΟΥ Ι. ΚΑΖΑΝΤΗ «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος»
- 17) Πολίτης. (2009, Ιούλιος) «Το τρίγωνο της απάτης», Ανάκτηση 2011
- 18) καθηγητής Τσιμάρas Μ. Χ.:1956 (προσδιορισμός της έννοιας του ελέγχου)

- 19) MATTINGLY X.:1963 (προσδιορισμός του αντικειμένου του ελέγχου)
- 20) O Meigs, Walter B. X.:1984) (προσδιορισμός έννοιας ελέγχου)
- 21) Παπαστάθης X.:2003 (προσδιορισμός έννοιας ελέγχου)
- 22) Ρογδάκη, 2004 (προσδιορισμός έννοιας ελέγχου)
- 23) Abbott et al, 2007
- 24) (Carey et al., 2006)

Αρθρογραφία

- 1) Σταθάκης Γιώργος , « Η νέα φάση της οικονομικής κρίσης στην Ευρώπη» « άρθρο από την εφημερίδα ΑΥΓΗ» ,1/1/2012
- 2) Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Οικονομικών « Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» Αιτιολογική έκθεση στο Σχέδιο Νόμου, Αθήνα Ιούνιος 2011, σελ.5
- 3) Κογκίδου Δήμητρα (καθηγήτρια και κοσμητόρισσα της Παιδαγωγικής Σχολής του ΑΠΘ), Άρθρο «Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην καθημερινή ζωή των οικογενειών», Τρίτη 17 Απριλίου 2012
- 4) Αντωνίου Αλέξης (ψυχολόγος-ψυχοθεραπευτής), «Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στους νέους», «Λόγιος Ερμής», 30/4/2012
- 5) Μπούρας Γ. , Λυκουράς Λ., «Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στην ψυχική υγεία», «NewsNow», 6/10/2012
- 6) Τροβά Ελένη «ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ», ΝΟΜΙΚΑ ΝΕΑ, 20/2/2013
- 7) Μπάλτα Ευαγγελία Γ. «Ο προληπτικός έλεγχος των συμβάσεων δημοσίων έργων, παροχής υπηρεσιών και προμηθειών από το Ελεγκτικό Συνέδριο», 2/2005
- 8) Αυλωνίτης Αλέξανδρος « Έτσι θα ... ψαλιδιστεί η σπατάλη στο δημόσιο», ΕΘΝΟΣ,9/3
- 9) Τριανταφυλλίδης Κων/νος , CIA, CFSA, CCSA, CFE Αντιπρόεδρος του ΔΣ του Ελληνικού Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών(ΕΙΕΕ) Στέλεχος της Emporiki Bank «Οικονομική Κρίση και Πλαίσιο Ελέγχων» *Εισαγωγική Ομιλία στην εκδήλωση του ΕΙΕΕ στις 15/3/2010

Αγγλική Διατριβή

«Audit Reaction on Financial Crisis», Hanmei Chen, Mei Zhang, Rowan University

Πηγές από διαδίκτυο

- 1) http://topolitiko.blogspot.gr/2012/05/blog-post_19.html
- 2) <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=140286>
- 3) <http://www.aerologio.gr/%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7-%CE%B5/>
- 4) http://el.wikibooks.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7._%CE%91%CE%B9%CF%84%CE%AF%CE%B5%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1
- 5) <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=1611521&nt=103>
- 6) <http://simatoros.wordpress.com/2010/01/28/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-h-m%CE%B5%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CF%85%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B7-%CE%B1%CF%80/>
- 7) <http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15322/3/IzdrasAnestisMsc2012.pdf>
- 8) <http://en.wikipedia.gr>
- 9) http://www.eede.gr/pdf/eiod_150212_sabbaidou.pdf
- 10) <https://na.theiia.org/Pages/IIAHome.aspx>
- 11) <http://searchcio.techtarget.com/definition/Sarbanes-Oxley-Act>
- 12) <http://www.tovima.gr/files/1/2011/06/09/ait.pdf>

13)<http://www.ftexh.com/el/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE.html>

14)<http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/5175/1/Sotiriou.pdf>

15)http://www.drogalas.gr/uploads/publications/Internal_audit_and_Bank_Fraud.pdf